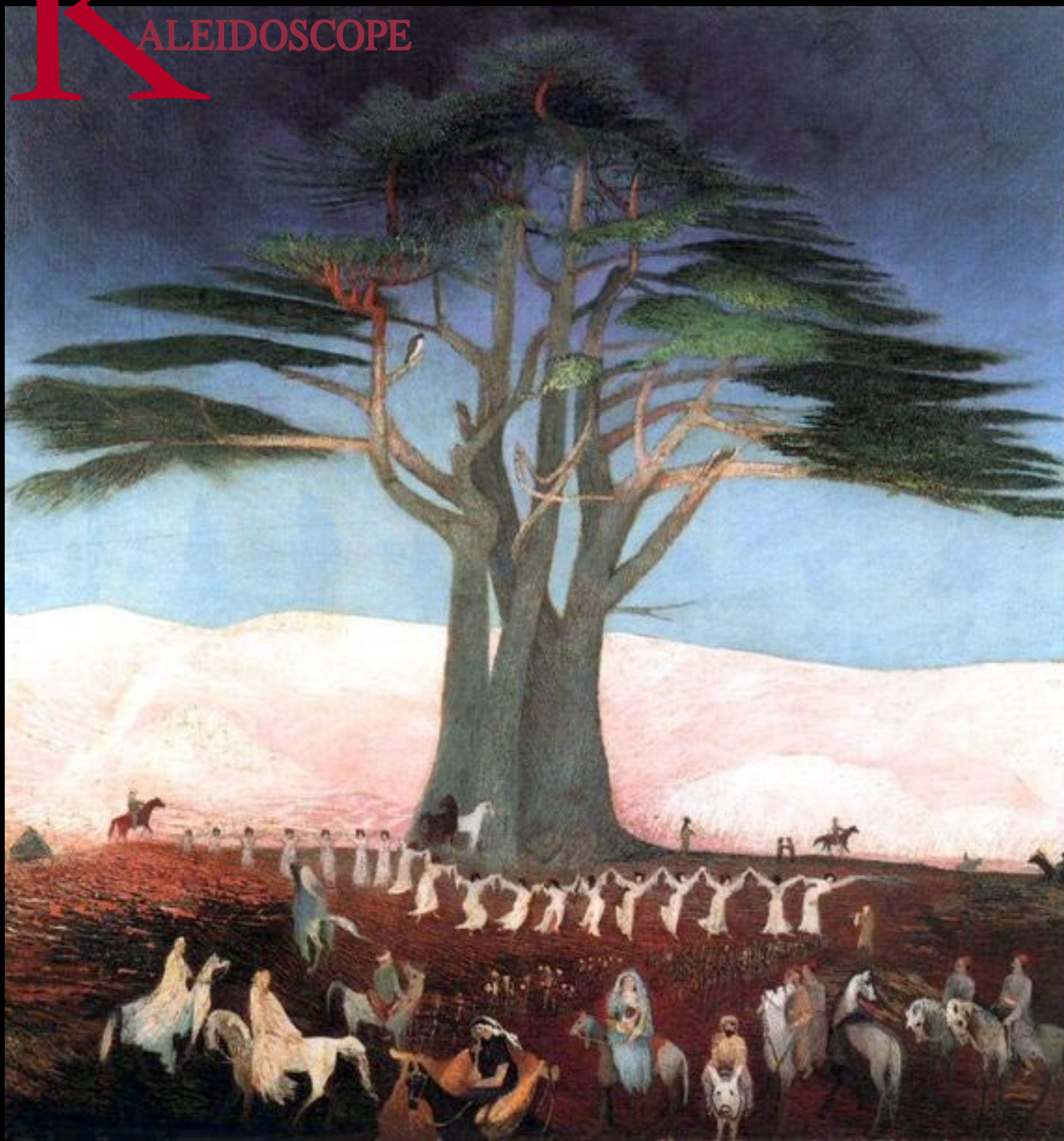

KALEJDOSZKÓP KALEIDOSCOPE

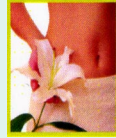
MAGYAR ÖRÖKSÉG DÍJAS CSONTVÁRY KOSZTKA TIVADAR: ZARÁNDOKLÁS A CÉDRUSOKHOZ LIBANONBAN (1907)

MEGNYÍLT AZ ÚJ LÉZER KLINIKA

- ◆ UNWANTED HAIR REMOVAL
- ◆ ACNE TREATMENT
- ◆ SKIN REJUVENATION
- ◆ MICRODERMABRASION
- ◆ VASCULAR AND PIGMENTED LESIONS (AGE/SUN SPOTS)
- ◆ ALPHA-BETA PEELING (SWISS MED.)
- ◆ FACIAL LIFTING
- ◆ ROSACEA, VEINS, SCARS
- ◆ STRETCH MARKS
- ◆ FILLERS/ BOTOX

100% ORGANIKUS, MAGYAR
BŐRÁPOLÓ KÉSZÍTMÉNYEK

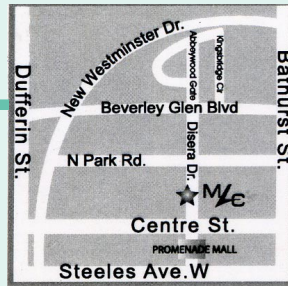
MINDEN KEZELÉST, KOZMETIKAI BEAVATKOZÁST
DR. DUNCA M. ZOLTÁN VÉGEZ
VAGY AZ Ő FELÜGYELETE ALATT VÉGEZÜNK

GRAND OPENING MEDICAL LASER CLINIC

A változás szépsége:
Légy szebb, ugyanakkor légy Temagad!

DR. DUNCA M. ZOLTÁN

NYITVATARTÁS - PROGRAM

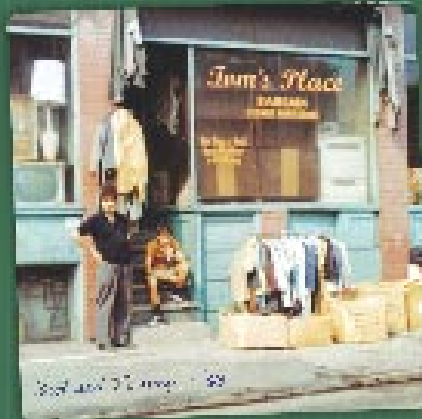
HÉTFŐTŐL-SZERDÁIG: 9 -17; CSÜTÖRTÖK: 10 -20;
PÉNTEK: 9 -18; SZOMBAT: 9 - 14
Vasárnap: csak előzetes időpontegyeztetéssel

31 Disera Dr, Suite 200, Thornhill, ON, L4J 0A7; Tel.: (905) 731 8800

www.medicallaser.ca

ELŐ VIZSGÁLAT INGYENES, SZEMÉLYRE SZÓLÓ; ELSŐ KEZELÉS VAGY JÚNIUSBAN ELŐJEGYZETT IDŐPONTRA 50%-OS KEDVEZMÉNY

Celebrating 50 Years in Kensington Market

Building on a retail tradition that began in 1958, Tom's Place is a constant in the ever-changing world of fashion, proving that quality and value are always in style. What began as a bargain second hand store, is now one of Toronto's leading retailers for designer men's and women's business apparel.

First floor specials: Men's Suits 4 for 1
Men's Sports Jackets 2 for 1

HOURS | M-W. 10-6 | Th-F. 10-7 | Sat. 9-6 | Sun. 12-5
190 Baldwin St. | Kensington Market (just west of Spadina) | Free Parking | 416-596-0297 | www.toms-place.com

Fotó: Kun Emília

SZERKESZTŐI GONDOLATOK

Dancs Rózsa

Lélekgyógyászok tanácsolják minduntalan, hogy hagyjuk a múltat ott, ahol maradt, és éljünk a mának - semmire se gondolva, csak élvezve a pillanatot. Ért sérelem? Na, és? Lásd, hogy "szép a világ, gyönyörű a világ és nincs hiba benne."

Nekem mégis fontosak az élet elmúlt történései. Nem felejtettem el például, hogy életemben először 1965 őszén Makfalván titokban vehettem kézbe Szabó Lőrinc verseit, amikor tanárjelöltként pedagógiai gyakorlaton voltam tizedmagammal a Küküllő melléki községben. Egyetlen éjszakára kölcsönözte ide a féltve őrzött kötetet néhai jó barátom, Fülöp Dénes, aki akkor már végzett tanárként dolgozott az iskolában. Az addig soha nem olvasott versek olyan hatással voltak rám, hogy egyetlen szusszra, egy éjszaka alatt elolvastam az egészet, igaz, mást nem is tehettem volna, mert a kollégáim sorban álltak érte. Később, kolozsvári bölcsészhallgatóként már tananyag lett - gondolom, nem az enyhülő romániai kultúrpolitikának, hanem Kozma Dezső irodalomtörténész nyitottságának köszönhetően.

Államvizsgadolgozatom témájaként Szabó Lőrinc *A huszonhatodik év c.* szonettciklusát választottam, de csak a versekre, az akkor már saját kötetem anyagára tudtam támaszkodni, mert... Budapest majdnem olyan messze esett akkor még Sepsiszentgyörgytől, mint, ahogy mondani szokás, Makó Jeruzsálemtől. Nem volt elérhető Szabó Lőrinc-irodalom. Nem volt, amiből megismernem a versek lélektani hátterét - formai, stilisztikai elemzéseimet száraznak, élettelennek éreztem. Szakmai irányítóm, Dr. Józsa Nagy Mária is meg-megkérdezte: ki ihlette a költeményeket? Nem tudtam, nem tudta ő sem, és nem tudott felvilágosítani senki, pedig nagyon sokfelé érdeklődtem. Már-már halasztást akartam kérni, hogy más témába vághassak, amikor ugyanazon a makfalvi könyvespolcon megpillantottam Kabdebó Lóránt Szabó Lőrinc lázadó évtizedei c. munkáját. Ahogy belelapoztam, mindjárt helyre igazodtak a dolgok...

Valahol itt a magyarázata annak, hogy valahányszor Dr. Kabdebó Lóránt professzor írásait olvasom, azonnal Szabó Lőrinc valamelyik verssora kezd mocorogni bennem, és máris otthon vagyok, a múltban maradt emberekkel és történetekkel.

HIRDESEN FOLYÓIRATUNKBAN! A HIRDETÉS MAGÁBAN FOGLALJA AZ ÉVI ELŐFIZETÉST IS

Kéziratokat és más, közlésre szánt anyagot csak elektronikus postán fogadunk el. A folyóiratban megjelenő írások tartalmáért kizárólag a szerzők felelősek.

We accept manuscripts, pictures, etc. by e-mail only.
The opinion expressed in this publication are
not necessarily those of the publisher.

A TARTALOMBÓL - CONTENTS

Szabó Lőrinc: Különbéke (Vers)	2
Lőrinc Szabó - Transl. Peter Zollman: Private Truce	2
Dr. Kabdebó Lóránt: Szabó Lőrinc laudációja	3
Dancs Rózsa: Trianoni emlékezés Torontóban	4
Szabó Lőrinc: Lóci óriás lesz; Búcsú (Versek)	6-7
Lőrinc Szabó: Farewell (Poem). Transl. Edwin Morgan	7
Kobzos Kiss Tamás: Énekekben otthon lenni	8
Ferenc Kiss: Ilona Nyisztor	8
Pusztinai nagy hegy alatt... Nyisztor Ilona dalaiból	9
A csúnya királyfi és a szép királykisasszony; A jégpáncélos vitéz - Benedek Elek meséi	10-11
Benkő Gabriella: Keresztelőre; A második szülinap	12
Kántor István: A "Re:InSitu"-ról - az alapvető tevékenység	
István Kántor: "Re:InSitu - An Ultimate Experience"	14
Mary Keczan-Ebos: "Re:InSitu" - a kanadai magyar kortárs művészek kiállítása. A kurátor megjegyzései	15
Mary Keczan-Ebos: "Re:InSitu" - Exhibitions of the Canadian Hungarian Contemporary Artists	16
Dancs Rózsa: Kortársunk, Savanya István	18
Savanya István: Hazavisznek a csillagok; Kaleidoscope; Alberta Rain (Vers - Poems)	18-19
Medgyessy Éva: Csak egy függelék	20
Dr. Sajó Tamás: Appendix...	22
Ábrányi Emil: Mi a haza? (Vers)	24
Ugray Tamás: Mongol kecskevadászát	26
Dancs Rózsa: Új kötettel gazdagodott a magyar vadászirodalom	27
Kati Reikai: On Architecture..., by Ada Louise Huxtable	28
Kati Reikai: Losing Mum and Pup: A Memoir, by Christopher Buckley	28
Kati Reikai: True Patriot Love..., by Michael Ignatieff	29
Kati Reikai: Cheever: A Life, by Blake Bailey	29
Kántor Pál: Bözsi ángyom (Vers)	29
Kántor Pál: Hogyan fedezték fel a magyarok Amerikát	30
Tatár Etelka: Bokor Balázs: Római tál New Yorkban...	34

KALEJDOSZKÓP - KALEIDOSCOPE

ISSN 1480-5499

Megjelenik kéthavonta - Published bimonthly

Előfizetés - Subscription: CA\$39.95/ year; Foreign: \$550.00/ year

Publisher: Kaleidoscope Publishing

Elnök - Telch György-George - President

Főszerkesztő - Telch-Dancs Rózsa - Editor-in-Chief

Terjesztés - Turóczy Katalin - Subscription

Elérhetőség - Address: 122 Silas Hill Drive

Toronto, On, M2J 2X9, Canada

Tel.: 416-491-4631; Fax: 416-491-9661

E-mail: rosacae@hotmail.com

Copyright © Kaleidoscope Publishing

No part of this publication may be reproduced by electronic means, photocopying or otherwise, without written permission from the publisher, excepting brief quotes for the purpose of review.

www.kalejdoszkep.com

*KALEJDOSZKÓP szó a Pallas Nagy
Lexikona helyesírását követi

SZABÓ LŐRINC

KÜLÖNBÉKE

Ha tudtam volna régen, amit
ma már tudok,
ha tudtam volna, hogy az élet
milyen mocskos,
nem füttyörésznek most az utcán
ilyen vígan:
valószínűleg felkötöttem
volna magam.

Régen, mint az álmok tékozló
más fiai,
azt hittem, lehet a világon
segíteni,
azt hittem, szép szó vagy erőszak
ér valamit
s az élet, ha sokan akarjuk
megváltozik.

Minden szörnyűbb, mint hittem akkor,
fiatalon,
de, hálistennek, egyre csökken
az undorom,
egyre jobban bírom az évek
förtelmeit
és az idő és a közöny már
fertőtlenít.

Mert fátylát sorra dobta minden,
egymásután,
s harminchárom évem ma átlát
minden szítán:
látom, sokkal több a mocskos, mint
az ifjúkor
sejteni bírta volna bennem
valamikor.

Látom, milyen rútul becsapják
a baleket,
s hogy a balek azért balek, mert
mást nem tehet,
S hogy az ész az érdek rimája,
és hogy magát
sugaras hőssé a bitang is
hogy költi át,

s ha van is, kézen-közön elvész
az ideál,
és hogy nem hozhat egyetértést,
csak a halál -
s mert mindez mégcsak nem is aljas,
nem szomorú,

s minden dolog apja valóban
a háború:

úgy nézem, elszánt nyugalommal,
az életet,
mint reménytelen lepratábort
vagy harcteret.
Ha egyszerre tudok meg mindent,
hogy itt mi van,
egész biztosan felkötöttem
volna magam.

De valamit a sors, úgy látszik,
akart velem:
megmutatott mindent, de lassan,
türelmesen:
különbékét ezért kötöttem
a semmivel,
ezért van, hogy csinálom, amit
csinálni kell,

ezért becsülök úgy egy-egy jó
pillanatot,
ezért van, hogy a háborúban
verset írok,
s a leprások közt füttyörészek
és nevetek
s egyre jobban kezdem szeretni
a gyerekeket.

LŐRINC SZABÓ. TRANS. BY PETER ZOLLMAN

PRIVATE TRUCE¹

If I had always known what I've learnt
over the years,
if I had always known that life was
squalor and tears,
I wouldn't be whistling now in the street,
walking so tall,
I would have surely hanged myself, to
finish it all.

With most other prodigal dreamers
I once believed
that the world and the human species
could be reprieved,
I thought that by force or by saying
a gentle word
many of us working together
could change the world.

Everything is much ghastlier than
I've thought before
but, thank God, I am not so squeamish,
not anymore,

¹ THE AUDIT IS DONE. An Anthology of 20th Century Hungarian Poetry
Selected and translated BY PETER ZOLLMAN

I can face life's abominations
with open eyes,
that time and apathy succeeded
to immunize.

I've seen through all the old disguises,
those flimsy veils,
at thirty three I cannot be fooled
by fairy tales:
I see now, life is much nastier
than I had guessed
when as a young man I was about
to leave the nest,

I see the suckers being cheated
day after day,
poor sucker can't help being a sucker,
try as he may,
I see how reason becomes the whore
of interest,
how villains dress up as Galahads
on holy quest,

I see the noblest causes soiled by
the too-many,
I see that only death can bring us
true harmony, -
and since this isn't a fact to despise
or to deplore,
and since the seed of all human things
is bloody war:

I look at life, with calm resolve
and patience steeled,
as a doomed leper colony, or
a battlefield.
If I had learned about these perils
all at a blow,
I would have certainly hanged myself,
some time ago.

But fate must have planned a part, it seems,
for me to play:
it taught me everything, but slowly,
the gentle way:
this is why I signed a one-man truce,
a private one,
and this is why I do dutifully
what must be done,
this is why I think there are moments
worth living for,
this is why I am writing poems,
in time of war,
so I whistle among the lepers,
and smile inside,
and I am growing very fond of
the simple child.

Magyar Örökség Díj

A 2009. JÚNIUS 20-I ÜNNEPSÉGEN MAGYAR ÖRÖKSÉG DÍJAZOTT LETT

Nyisztor Ilona csángó magyar kultúrát közvetítő szerepe

Supka Géza által alapított Ünnepi Könyvhét Dunapataj 1919-es hőseinek vértanúsága

Szabó Lőrinc költészete

Miskolczy Dezső erdélyi magyar tudomány fennmaradását szolgáló tevékenysége

Czigány György sokoldalú kulturális tevékenysége

Csontvári Kosztka Tivadar egyedülálló festészete

KABDEBŐ LÓRÁNT

SZABÓ LŐRINC LAUDÁCIÓJA

Szabó Lőrinc költői és műfordítói életműve a magyar líra klasszikus nagyságrendű teljesítménye, a létezés egészében való személyes és nemzeti jelenlét átgondolásának poétikai alkalmá. A költő Tao te king című versének szavaival: „igaz egész csak ellentéteiddel együtt lehetsz”. Verseinek sokak által dicsért formai erőssége: ennek a sokféleségnek az összefogása a kompozícióban. Sokat emlegetett merész szabálytalanságai: a változtathatatlanak látszó rend szabályain ütött sebek; az üdvözülésért kiáltó szenvedés ziháló jajdulásai. Mintha századunk világirodalmának olyan nagy lírikustársai vitatkoznának ezekben a költői szólamokban, mint Gottfried Benn és T. S. Eliot, akiket ő maga is fordított. Verseinek többféle olvasata érvényes lehet, mégis, azt hiszem, ezeknek az egyszerre való megjelenítése adhatja a Szabó Lőrinc-i költészet világirodalmilag is érvényes jelentőségét.

Életműve a korát leginkább reprezentáló klasszikusok közé emeli. Azt a századot faggatja, ahol a kimondott szó a megfogalmazásba fogás pillanatától máris önmaga ellentétéként is megjelent; amelyben a tettek oly sokszor éltek ellenkezésben az erkölccsel; és az ember végső menedéke, a magány is újabb kiszolgáltatottság színhelyévé lényegült át: „Magányod barlangját kard kutatja át” – amint *Politika* című versében fogalmazza a költő. Jelenünkre is érvényesen. Költőként és magánemberként keresztúton áll, mint évszázadának emberisége és nemzetének létezése. A keresésben is, a szenvedésben is.

„Úgy látszik, hogy »poésie pure« felfogásomat ma, jobb és

(folytatás a 6. oldalon)

DANCS RÓZSA

TRIANONI EMLÉKEZÉS TORONTÓBAN

Emlékszem, gyermekkoromban vasárnap délutánonként a rádió köré csombolyodva hallgattuk az újvidéki rádió "Szívküldi" műsorát, amelyben csaknem minden alkalommal felcsendült az Oly távol, messze van hazám kezdetű honvágy-dal. Bár a hallgatás fala nagyon vastagon feszült az égnek kicsi székely városom és az anyaország között, azért tudtunk a nemzet szétszórattatásáról, már sínylődtek a börtönökben fiatal ismerőseink legszebb életkorukat elveszítve a magyar forradalommal való szolidaritásért. Ezért is hatott ránk, még gyermekekre is, a szívettépő szöveg a maga édeskés dallamával. Jól emlékszem, sokat töprengtem azon, hogyan bírja ki a lélek az otthontalanságot, a bujdosás keserűségét – és magamban eldöntöttem: ki sem bírható a földönfutó fájdalom.

Most látom, kibírható, sőt bele is szokik az ember a senkihez nem tartozás állapotába, aztán lassan kialakítja magának az új otthont. A régiben soha nem volt szabad Trianonra emlékeznünk, még a fogalomnak, a névnek az említése is főben járó bűn lett volna. Mint a Biblia, amelyet minden alkalommal szorgalmasan elkoboztak a határon a Magyarországról visszatérő turistától.

Szegény jó szüleink könnyes szemmel elsuttogták, hogy június 4. a legsötétebb fekete betűs nap, de csak magukban gyászolták meg a háború elnyelte "magyarvilágot", amelyiknél szebb négy esztendő nem élt meg még a húszadik századi székely ember.

És mint annyi sok más tiltás, Trianon is csak Kanadában nyert feloldozást, itt adatott meg a lehetőség, hogy átkozzam a martalócokat, akik elevenen megnyúlták eleink országát, és soha véget nem érő szenvedést zúdítottak apáinkra és velük reánk, gyermekeinkre, unokáinkra, és onnan, ahová Batsányi Jánosunk valamikor "vigyázó szemünket" irányította, nem a szabadságra kaptunk példát, hanem ösztönzést a máig ható gyilkos cinizmusra, hazugságra, gazemberségre.

Trianon fáj, de nem minden magyarul beszélőnek! Trianon- agymosta nemzedékek nőttek fel 1920 és 1947 óta, és szinte lehetetlenné vált az elszakított területeken élő nemzetestvérek egymásra találása. Ezt még a diaszpóra magyarsága sem tagadhatja le. Még mindig "mi, magyarok" vagyunk a "ti, erdélyiek" vagy "ti, dél- és felvidékiek" között és csak akkor tudunk tapsolni egymásnak, ha a

szomszédunk is csapkodja a tenyerét. Keserű, keserű pohár ez mindenképpen.

Trianonra az idén felvonulással emlékeztünk, mint minden évben, aztán a Budapest Parkban koszorúztunk, másnap pedig a sárospataki **8kor Színház** vendégművészeinek gyönyörű emlékműsorára könnyeztük meg nemzeti balszerencsénket.

A Világszövetség Igazságot Magyarországnak c. Petícióját az előadás előtt alulírott olvasta fel, majd színre léptek a művészek. Minden énekszámuk, minden elmondott vers- és prózarészlet a szívekbe hatolt. Ismerős dallamok, általunk is betéve tudott versek, az "Adjátok vissza a hegyeimet" sziklákat megmozgató szövege évtizedek, évszázadok jaját visszhangozta ennek a rendkívül tehetséges triónak a tolmácsolásában. Ekkint hozták el hozzánk az otthon üzenetét, hogy "egy vérből valók vagyunk."

Mit kell tudnunk róluk? Bemutatkozó szövegüket idézem:

"A **8kor Színház** Sárospatakon, amatőr művészegyüttesként tevékenykedik immár húsz éve. Ez idő alatt nagyon sok minden változott életében, szereplők jöttek és mentek, akár csak egyetlen előadás erejéig, akár mindörökre, de egyvalami változatlan maradt: a hivatás. A küldetés, hogy tudtára adjuk az egész világnak: „Él magyar, áll Buda még..."

Igen, él, mind a tizenötmillió, akkor is,

ha mások – vagy olykor egyik-másikuk saját maga is – mindezt elhazudni igyekeznek. Akkor is, ha dicstelen vezérei testvértagadásra sarkallják a hajdan együvé tartozókat. A társulat gyökerei a „rendszerváltás”-nak hitt eseményeket megelőző év márciusáig nyúlnak vissza. Egy főiskolásokból álló amatőr rock-együttes és barátai, több tucatnyi felnőtt és gyermek néptáncos alkotta azt a szereplőgárdát, akik A Művelődés Háza akkori vezetőinek és munkatársainak irányításával létrehoztak egy egész estét betöltő szabadtéri előadást a 48-as forradalom ünnepének tiszteletére.

Az előadás, amely a szellemében és a külsőségeivel is az addig megszokottaktól gyökeresen más volt, hatalmas közönségikert hozott, s a szereplők közül többen gondolták úgy, hogy érdemes tovább együtt folytatni a megkezdett munkát. Ennek eredményeként 1992-ben a társulat magját képező zenekar részt vett az erdélyi Fehéregyházán évente

KALEJDOSZKÓP-KALEIDOSCOPE
A MAGYAR DIASZPÓRA POLITIKAMENTES
KÉTNYELVŰ KULTURÁLIS FOLYÓIRATA
RENDELJE MEG, SZÉP AJÁNDÉK BARÁTAINAK IS!
LÁTOGASSON HONLAPUNKRA:
www.kalejdoszkep.com

megrendezésre kerülő Petőfi-émlékünnepségen, s ez a fellépés többek számára életre szóló elhivatottság kezdete, vagy éppen megerősítése lett. Hazatérve határozták el az akkori tagok, hogy az eddigi alkalmi társulás helyett egy állandó formációt hoznak létre – akkor még „8kor-együttes” néven –, rendszeres próbákkal, és előre megtervezett fellépési renddel. A repertoár folyamatosan bővült, s a kezdetben csak zenészműsorból álló produkciók egyre több verses és prózai elemet is tartalmaztak. Ennek megfelelően egyre több nem zenész amatőr előadó is csatlakozott a társulathoz, s lassan a műsorok jellege, szerkezete is változni kezdett, a mondanivaló változatlanlansága, sőt nyíltan hirdetett változtathatatlanlansága mellett.

Az első fehéregyházai fellépés nyomán hamar híre ment – főként a határokon túli magyar közösségek körében –, hogy van egy sárospataki csapat, akik jó szóért, szerény vendéglátásért, és nem utolsósorban életre szóló barátságokért bárhova elutaznak, s hirdetik az egyetemes magyarság ígétjét. Így ismétlődik azóta is szinte minden évben a meghívás Erdély különböző városaiba, a Felvidékre, Délvidékre vagy Kárpátaljára. Természetesen az országhatárokon belül is számtalan rendezvényen vettünk részt, eldugott kis falvaktól egészen a Parlament kupolacsarnokáig.

1996-ban mutattuk be az első igazi jelmezes-díszletes nagyszínházi produkciót, az „Itt élned, halnod kell” című zenés történelmi tablót, mely a csodaszarvas-regétől a köztársaság kikiáltásáig kísérte végig a teljes magyar történelmet. A színpadon 120 szereplő vonult fel, a kétórás előadás teljes zenei anyagát az akkor még igen kezdetleges, de már saját stúdióinkban vettük fel, s a színpadi főbb szerepeket is zömében az együttes tagjai alakították, meghívott barátaik közreműködésével. S volt, aki ekkor vált a társulat állandó tagjává.

A munka folytatódott, de a szerkezet átalakult, s ettől az előadástól kezdve már **8kor Színház** lett az eddigi *8kor-együttes*ből. A távoli szereplések már nem kulturális rock-koncert, hanem színházi pódiumműsor jellegű öltöttek, és egyre sokasodtak. Itthon pedig folyamatosan készítettük elő az újabb és újabb nagyszínházi produkciókat. Így adtuk elő 1998-ban a „*Költő visszatér*” c. rock-operát, 2000-ben a „*Valahol Európában*” c. musicalt, 2002-ben a „*Légy jó mindhalálig*” című zenés darabot, majd 2003-ban az „*István, a király*” című rock-operát. Ez az előadás mindmáig a világon egyedülálló volt abból a szempontból, hogy annak zenéje nem rögzített felvételtől szólt, hanem a színpadon játszottuk, „élő” rock- és szimfonikus zenekar, valamint kórus és táncosok közreműködésével, mintegy kétszáz szereplőt felvonultatva, több mint ötezer fős közönség előtt.

Természetesen lehetőség szerint ezeket a „nagyprodukciókat” is utaztattuk, s több tucat előadást tartottunk különböző helyszíneken, határon innen és túl is.

Emellett folytatódtak a magyarság-missziós

pódiumműsorok is, így jutottunk el többek között 2001-ben Washingtonba, és a floridai Sarasota városába, az előbbiba az akkori magyar nagykövetség, utóbbiba az ottani magyar közösség meghívására. Itthon pedig igyekeztünk szót emelni nemzeti értékeink mellett az olyan – sajnos rossz irányt vett – események kapcsán, mint a kettős állampolgárságról szóló népszavazás, vagy a hazugságkormány leváltását megkísérlő 2006-os választás. Ezekre az alkalmakra készítettük az „Angyal, maradj a Hargitán” és az „Építsd fel újra” című nagyobb lélegzetű pódiumműsorokat. Kár, hogy az árulás hangja volt az erősebb, de az is lehet, hogy nem voltunk elég hangosak... Ez utóbbi műsorban vendégszerepelt előadásunkban a Kormorán együttes szólóénekes, Mr. Basary. A Kormorán tagjaival hosszú évek óta tartó kapcsolatban vagyunk, s ez nem véletlen, hisz műsoraink zenei részének gerincét a kezdetektől fogva az ő dalaik alkotják, s munkásságuk mindig példaként állt előttünk.

Húsz év telt el az első előadás óta... Most egy maroknyi csapattal újra az óceán túlsó partján állunk. Természetesen ezúttal sem hirdethetünk mást, csak azt, hogy „egy vérből valók vagyunk...”. Kós Károly, Wass Albert, Reményik Sándor, Petőfi Sándor, Szentmihályi Szabó Péter, Bayer Zsolt szavait, a Kormorán, Dész László, Jeney Szilveszter zenéit hoztuk ide bizonyoságképpen, alátámasztva Vas István versbeli kijelentését, hogy igen,

„...Él magyar, áll Buda még.../Csodának ez is épp elég./
Mert elmúltak a nagyurak,/De megmaradt Sárospatak...”

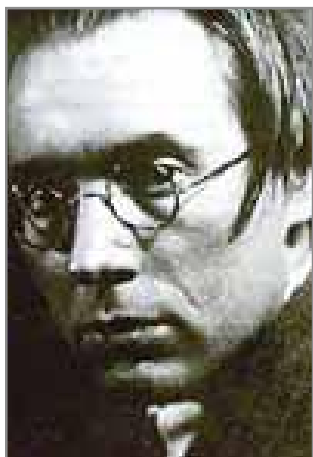
**Ha Franciaország tudta volna
- tizenhat évvel ezelőtt -,
hogy azok az államférfiak,
akik 1919-ben képviselték a nemzetet,
milyen hátsó gondolatokkal és milyen
célzattal kötötték meg
„a jog és az igazság békéjét”,
ha tudta volna akkor, s ha tudná ma,
hogy ezek az urak milyen érdekek,
milyen igyekezetek szolgálatában
keverték gyanúba
a haza becsületét, és veszélyeztették
jövendő biztonságunkat:
Franciaország és vele együtt Európa
most nem ott tartana, ahol ma tart...**

**Franciaországnak 1914 júliusában
egyetlen ellensége volt: a hazugság!**

HENRI POZZI, 1935

(folytatás a 3. oldalról)

bal, legalábbis ami ebből az én személyemet illeti, értené és méltányolná. Hat héten belül három költői díjat is kaptam a legkülönbözőbb oldalakról, egy-, három- és nyolcezer pengőt. Anélkül hogy a kisujjamat is megmozdítottam volna.” – írja a háború viharában az ellenállás rejtett módját hozzá hasonlóan kockázatos német barátjának Szabó Lőrinc.

Életében, de a halálát követő időben is az újabb és újabb generációk a maguk különböző horizontjáról olvasva és újraolvasva győződnek meg örökségének értékéről.

Németh László így jellemezte: „*Szellemében szép szintézisbe hozta a lelkében szunnyadó Kelet emlékkincsét s a kísérletezés, elemzés, az élmény megragadásának nyugati módszerét*”. És fűzzem hozzá biztatását, aki a költő halála után két levelében is hangsúlyozta szellemi hagyatékának értékteremtő, nemzetfenntartó erejét: „*Látom, hogy Szabó Lőrincel foglalkozol. Ő is egyike azoknak, akiket szép csendesen ki akarnak iktatni a köz-émlékezetből. Nehéz, de szép feladat e könnyelmű feledés s bűnös feledtetés ellen dolgozni*.” (1966), majd: „*Örülök annak is, hogy Szabó L.-könyved halad ... hiszem, hogy a társadalmilag hálátlan téma ebben az esetben is nagy szellemi s mesterségbeli gazdagodással fog járni: hisz a kritikus pályája a tehetség mellett elsősorban a szegődésétől függ – hogy mire teszi fel magát*” (1967).

Cs. Szabó László pedig az emigrációban, 1983-ban, az amszterdami Mikes Kelemen Kör számára fogalmazva és a Párizsban megjelenő Irodalmi Újságban véleményét nyilvánosan ki is mondva – úgy mond: a nyugati világ főhajtásaként a hazai kimagasló teljesítmények előtt – éppen a Szabó Lőrinc-kutatásnak ítélte a kör emléklapját. Akkoriban a plakettet és adománylevelét a határon átcsempészve lehetett csak ebbe a hazába juttatni.

Majd a rendszerváltoztatás idején egy – akkor politikai szerepet is vállalt – filozófus, Tamás Gáspár Miklós szintén a Szabó Lőrinc műveit pontosan publikáló kutatást jellemezve hangsúlyozta, hogyan változtatta meg a Szabó Lőrinc-filológia az irodalomtörténetet. Az ezt követő negyedszázad azóta bizonyította – legyen tanú rá felemelő ünnepségünk színhelye, a Magyar Tudományos Akadémia! – hogy az irodalomtudomány megújulása éppen a Szabó Lőrinc-életmű kanonizálásával fonódik egybe. Újabb tudósnemzedékek – tanítványaink – nőnek fel öröksége feldolgozásán, a Szabó Lőrinc által megteremtett csoda példaként való felmutatásával.

Prof. Dr. Kabdebó Lóránt

Az ME Szabó Lőrinc Kutatóhelyének vezetője

SZABÓ LŐRINC

LÓCI ÓRIÁS LESZ

Veszekedtem a kisfiammal,
mint törpével egy óriás:
- Lóci, ne kalapáld a bútort!
Lóci, hova mégy, mit csinálsz?
Jössz le rögtön a gázrezsóról?
Ide az ollót! Nem szabad!
Rettenetes, megint ledobtad
az erkélyről a mozsarat!

Hiába szidtam, fenyegettem,
nem is hederített reám;
lépcsőnek használta a könyves
polcokat egész délután,
a kaktusz bimbait lenyírta
és felboncolta a babát.
Most nagyobb vagyok, mint te! - mondta
s az asztal tetejére állt.

Nem bírtam vele, tönkrenyűzött,
de azért tetszett a kicsi,
s végül, hogy megrakni ne kelljen,
leültem hozzá játszani.
Leguggoltam s az óriásból
negyedórára törpe lett.
(Mi lenne, gondoltam, ha mindig
lent volnál, ahol a gyerek?)

És ahogy én lekuporodtam,
úgy kelt fel rögtön a világ:
tornyok jártak-keltek körülöttem
és minden láb volt, csupa láb,
és megnőtt a magas, a messze,
és csak a padló volt enyém,
mint nyomorult kis rab mozogtam
a szoba börtönfenekén.

És ijesztő volt odalentről,
hogy olyan nagyok a nagyok,
hogy mindent tudnak és erősek
s én gyöngé és kicsi vagyok.
Minden lenézett, megalázott,
és hórihorgas vágy emelt
- föl! föl! - mint az első hajóst, ki
az egek felé szárnyra kelt.

És lassan elfutott a méreg,
hogy mégse szállok, nem nővök;
feszengtem, mint kis, észre sem vett
bomba a nagy falak között;
tenni akartam, bosszút állni,
megmutatni, hogy mit tudok.

Negyedóra - és már gyűlöltem
mindenkit, aki elnyomott.

Gyűlöltem, óh hogy meggyűlöltem!...
És ekkor zsupsz, egy pillanat:
Lóci lerántotta az abroszt
s már iszkolt, tudva, hogy kikap.
Felugrottam: Te kölyök! - Aztán:
No, ne félj - mondtam csendesen.
S magasra emeltem szegénykét,
hogyan nagy, hogy óriás legyen.

LÓRINC SZABÓ (1900 - 1957)

An outstanding poet and translator of the second Nyugat generation, Szabó studied in Debrecen and Budapest and published his first book of poetry *Earth, Forest, God (Föld, erdő, Isten)* in 1922. He was heavily influenced by the German poet Stefan George (1868-1933) whose right hand in plaster form was kept by Szabó on his desk as a relic. After a revolutionary "Sturm und Drang" period of anarchistic revolt against the money-making ethics of society, Szabó made his 'Private truce' with reality, turning to philosophy and other less topical subjects. In 1944 he won the Baumgarten Prize, in 1954 he was given the Attila József Prize and in 1957 the Kossuth Prize.

Szabó's literary style shows a unique blend of intellectual perception and sensual experience. Few poets lived as passionately in the present as he did. *Cricket Music (Tücsökmusika)*, in which he told the story of his life in a brilliant sequence of poems, appeared shortly after World War II, in 1947.

He devoted a major lyrical requiem to his dead lover in the volume entitled *The Twenty-sixth Year (A huszonhatodik év)*, which appeared in 1957, shortly after his death and contained 120 sonnets.

He developed the rhyming technique of the Hungarian language to an unprecedented degree; assonances and enjambments of a highly sophisticated nature became Szabó's personal trademark and signature.

LÓRINC SZABÓ

FAREWELL (FROM CRICKET MUSIC)

What happened? My dear, don't cry. The thing
I felt was: moulting. There's been a dissolving
of the threads in my fate, and now I am spun
by a hundred spaces and times (in the old days one),
destroying-and-building. Turtle-doves coo up there,
have sung four days above me; but I'd despair
of telling you fearful wars have raged here too.
Even to myself it is hard to believe this is true,
although my senses branch out each minute. Your pain

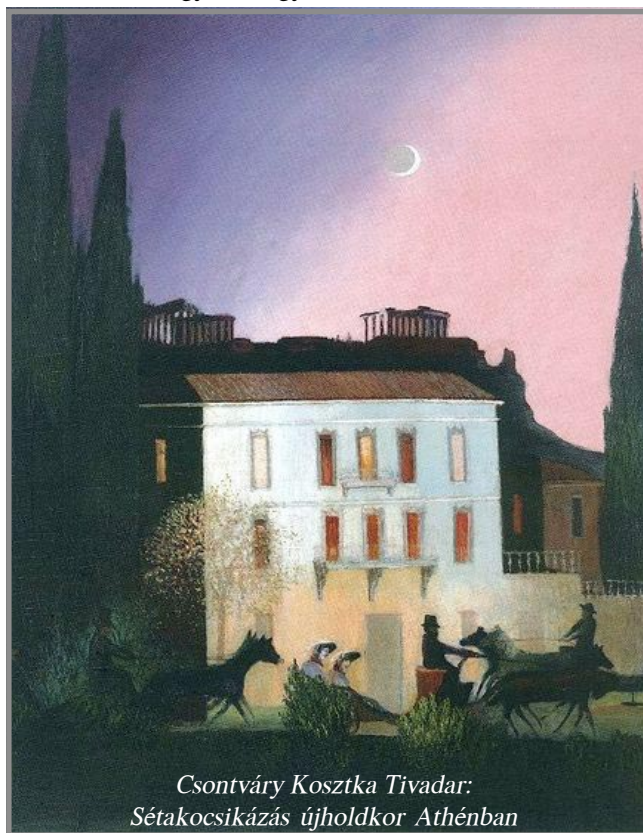
is new, looks through me, asks where I remain.
In a million places every inch of me!
What is it then? Love, electricity?
I'm in the dark still. Maybe gold-gas-atom,
maybe heat-ray-nucleus. Light on Saturn,
space-living light. It's strange. But that
the Universe is only a Poet's Brain I grant
seems true. - Are you going? I feel night's touch.

TRANSLATION BY MORGAN, EDWIN

SZABÓ LÓRINC

BÚCSÚ

Mi történt? Kedves, ne sirass! Amit
éreztem: vedlés. Sorsom számai
széthulltak és most száz tér s száz idő
formál egyszerre, bontó-építő;
(mint régen egy). Fölöttem gerle bűg,
négy napja; de hogy közben háborúk
dúltak, s mily szörnyűk, ti nem sejtitek.
Én is alig, bár érzékeimet
szorozza minden perc. Friss bánatod
átnéz rajtam, s úgy kérde, hol vagyok.
Ízenként három milliárd helyen!
És hogy mi? Még nem tudom. Szerelem,
villamosság? Tán arany-gáz-atom,
tán hó-sugár-mag. A Szaturnuszon
Tér lakó Fény. Furcsa ez. De, hogy a
Mindenség is csak egy Költő Agya,
úgy látszik, igaz. - Indulsz? Este lett,
és mert egykor nagyon szerettelek.

Csontváry Kosztka Tivadar:
Sétakocsikázás újholdkor Athénban

ÉNEKEKBEN OTTHON LENNI NYISZTOR ILONA LAUDÁCIÓJA

Van-e fontosabb és szentebb küldetés, mint eltévedt gyermekeket hazavezetni, emberpalántákat tudással, hittel, szeretettel beoltogatni? Ilonának erre minden örökölt és szerzett képessége megvan.

Örökölt: mert édesanyja, *László Kis Erzsébet* is csodálatos képességekkel megáldott énekes. Szerzett: mert képzett pedagógus. Ámde főiskolán azt nem tanítják, amit ő tud. Arról legszebben *Csaba testvér* beszél: „*En azt az őszinte, gyermekek iránti mélységes tiszteletet, csodálatot nagyon kevés pedagógusban láttam felcsillanni, mellyel Ilona a maga egyszerűségében vezeti a gyermekeit. Szeme tükre szó nélkül is harsogva mondja, hogy: bízom bennetek, ti jók vagytok, nagyon jók, és elé fogjátok tudni adni nagyszerűen azt, mit év közben megtanultunk... Ének, tánc, mese, Ilona végtelen jószágú tekintetétől magától buggyan, mint tiszta forrásvíz elő a gyermekekből.*

Másfél évtizede találkoztam vele először, egy székelyföldi furulyás barátommal mentünk zenészekért, s javaslatára – mivel útba esett – beugrottunk hozzá Onyestre-Ónfalvára, ahol óvónői hivatást végez máig is. Kedvessége, őszintesége, nyitottsága, mosolya azonnal magával ragadott.

Kapcsolatban maradtunk, és sok alkalommal láttam-hallottam őt és tanítványait itt is, ott is.

Legemlékezetesebb volt ezek közül az, amikor négy esztendeje az Óbudai Népzenei Iskola tanáraival jártunk Pusztinában és Frumószában. Soha nem feledjük a nagy csapat éneklő iskolást, mindegyikünknek könnyes lett a szeme őket hallgatva.

Az irányításával működő éneklő-mesélő-táncoló közösségek – kicsik és nagyok egyaránt – számos hazai és külföldi fesztiválon, népdalversenyen, televíziós vetélkedőn vettek részt, jelentős díjakat kaptak. Ő maga is több kitüntetést kapott már, ezek közül a legjelentősebbek a Magyar Művészetért Alapítvány *Bartók Béla emlékdíja* 2006-ban és a *Csángó Kultúráért Díj*, amellyel a Magyar Oktatási Minisztérium tüntette ki 2008-ban. Ugyanebben az esztendőben lett a 2006-ban elkészült pusztinai Magyar Ház

programjainak felelőse.

Ilona küldetéses ember. Körösi Csoma módján, csak ő nem messzi tájakra ment magyarokat keresni, otthon, szülőfalujában találta meg (*Domokos Pál Péter* szavaival), „a világ legárvább kisebbségét”, a saját népét.

Hamar rátalált a küldetésére. Nem csak arra, hogy maga megtanulja ősei énekeit, hanem „tüzet ütött benne az énekek visszatartása”.

„*Adjon a jó Isten népünk számára minél több hozzá hasonló, gyermekeinket, mindannyiunkat szépnak látó, világunkat megszépítő pedagógusokat*” – mondja Bőjte Csaba. Igen, de Nyisztor Ilona nem csak pedagógus. Világlátott énekes is, aki megtapasztalta és használja az ének hatalmát, gyógyító erejét. Ha csak énekelne, lemezeket készítené – már öt önálló albuma van – akkor is megérdemelné ezt a díjat, hiszen akik belenőnek a hagyományba, legtöbbször szabadulni igyekeznek tőle. Ezt sugallta neki a román iskola, erre figyelmeztették papok, tanítók, „jóakarató” emberek. De mintha zengett volna benne Kodály intése:

„*mi azt mondjuk a népnek: amit tudsz, nagy érték, az ősök hagyománya, a magad lelke igaz kifejezése... becsüld meg, mert ha többre akarsz menni, csak erre építhetsz.*”

És persze küldetéséhez voltak s vannak támaszok. *Domokos Pál Péter, Jáki Sándor Teodóz, Kallós Zoltán*, sok magyarországi család és a saját családja: szülei, Mihály, a férje s két szép szál fia. De nem csak magyarok. Például a jogvédő finn *Tytti Isohookana Asunmaa* európai parlamenti képviselő asszony is, akivel nemrég a Duna Televízióban láthattuk együtt, a Csíksomlyói búcsuban. Ilonát a hetvenes évek közepén többször zaklatták a román hatóságok, egy évre bevonták útlevelét is. Mindez nem tántorította el őt attól, hogy újra és újra feltegye a mindannyiunkra tartozó kérdéseket:

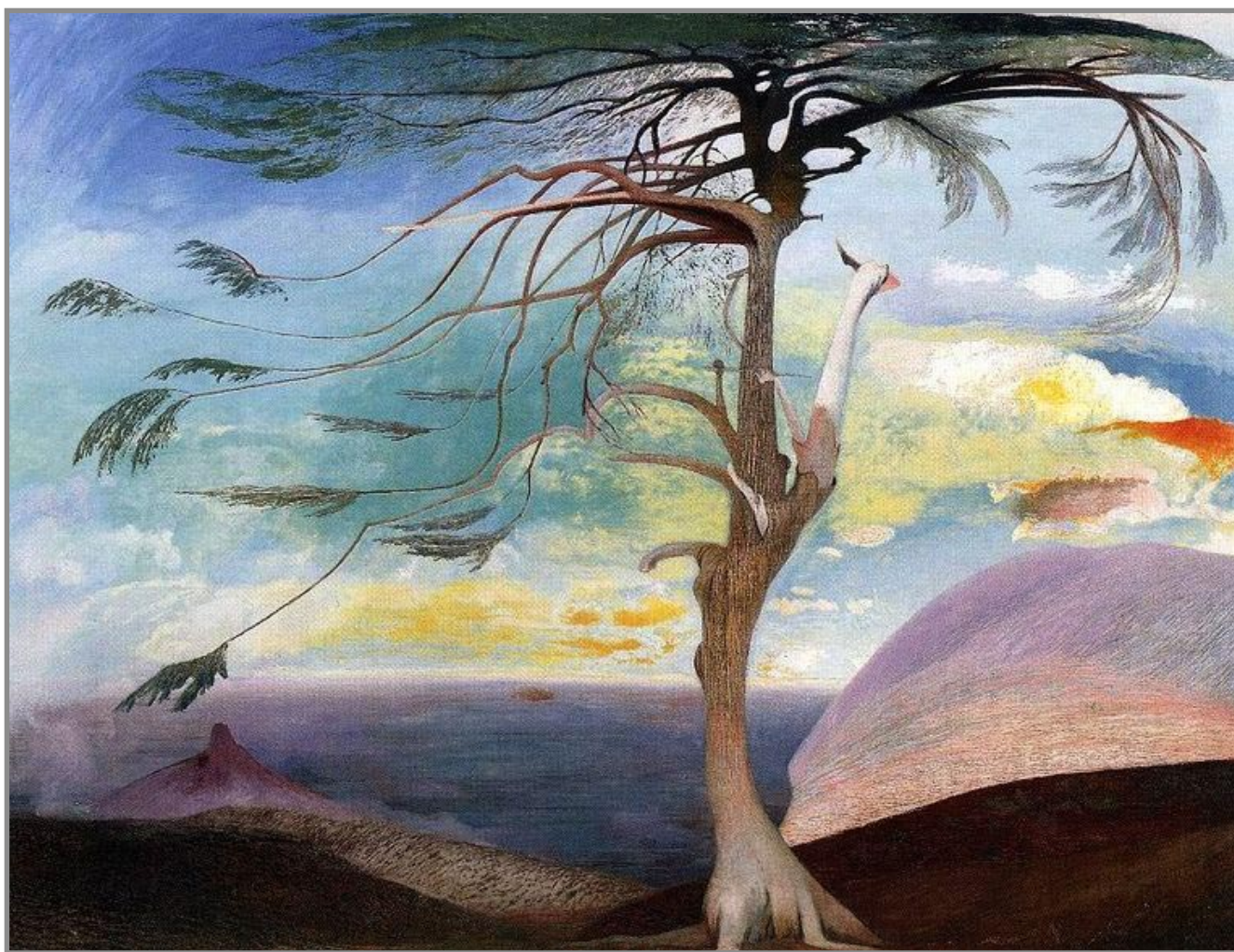
„Vajon meddig kell a fejünket lehajtani? Vajon meddig kell szégyelljünk, hogy csángómagyarok vagyunk? Vajon meddig csúfolnak az újságírók, papok, tanárok, hatóságok? Vajon meddig kell bűjünk, meddig kell szégyelljünk énekeinket, táncainkat, hagyományunkat?”

Vajon meddig?

Kobzos Kiss Tamás

ILONA NYISZTOR

The first time I have been to Romania among the Csángó-Hungarians was at the beginning of the 70s. Unfortunately, I do not have enough space here to tell about the dreadful, shocking but uplifting journey I experienced. In spite of all my romantic enthusiasm, I was almost sure that this ethnic group would assimilate within 30-40 years. I felt this mainly after I have read the books of László Mikecs and Péter Pál Domokos. From these books, it became clear that Hungary and Transylvania in the course of history treated these people very badly. However, in 1896 – during the millennial celebration of Hungary – we kept showing

them proudly as if they were some wilds from a reservation. Then again, we forgot about them for another hundred years. Only God kept their spirit up and some of the obsessed folklorists who devoted their life to save this ethnic group's archaic culture.

But at last they are here with us again thanks to some reasonably thinking politicians and researchers, and thanks to the movement of 30 years of Dance House. Today finally – if priests, parents and teachers are brave enough – Csángó children – after their official Romanian school lessons – can hear Hungarian words, listen to Hungarian songs and pray in their mother tongue. Adults can establish civil cultural organizations and organize camps where they can experience and learn their tradition together with hundreds of Hungarian youth. Notwithstanding, we cannot set our mind at ease. 800 years of orphanage and torment will not sink into oblivion in such a short time. From now on we cannot let their hands go. However, I have to admit that 30 years ago I was mistaken. Since then, besides many singers, musicians and dancers, Ilona Nyisztor can be with us. She sings those songs that were sung by her mother, grandparents and great-grandparents. She has a genuine, unique voice that is so healing to listen to.

Ferenc Kiss

NYISZTOR ILONA DALAIBÓL PUSZTINAI NAGY HEGY ALATT

Pusztinai nagy hegy alatt, pusztinai nagy hegy alatt,
Egy szép legény kaszál zabot, egy szép legény kaszál zabot.
Zabot kaszál a lovának, zabot kaszál a lovának,
Szeretőt keres magának, szeretőt keres magának.

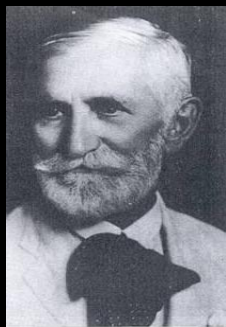
Kaszálj zabot, ne vad lencsét, kaszálj zabot, ne vad lencsét.
Szeress leját ne menyecskét, szeress leját, ne menyecskét.
Mert én menyecskét szerettem, mert én menyecskét szerettem,
Világimat elvesztettem, világimat elvesztettem.

Pusztinai nagy hegy alatt, pusztinai nagy hegy alatt,
Van egy forrás titok alatt, van egy forrás titok alatt.
Aki abból vizet iszik, aki abból vizet iszik,
Babájától elbúcsúzik, babájától elbúcsúzik.

Már én abból vizet ittam, már én abból vizet ittam,
A babámtól elbúcsúztam, a babámtól elbúcsúztam.
Úgy elbúcsúztam szegéntől, úgy elbúcsúztam szegéntől,
Mint az elmúlt esztendőtlől, mint az elmúlt esztendőtlől.

BENEDEK ELEK-ÉMLÉKÉV

**ELEK APÓ
SZÜLETÉSÉNEK 150.,
HALÁLÁNAK 80.,
A KISBACONI EMLÉKHÁZ
AVATÁSÁNAK 40.
ÉVFORDULÓJA**

A CSÚNYA KIRÁLYFI ÉS A SZÉP KIRÁLYKISASSZONY

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, volt egyszer egy király, s annak egy olyan szép leánya, mint égen a ragyogó csillag. A szomszéd ország királyának meg volt egy fia, s ez olyan csúnya volt szegény, mint a sötét éjszaka. Meghallotta a hírét a királyfi annak a világhíres szép királykisasszonynak, fogta magát, elment leánynézőbe.

Felmegy a király palotájába, mondja a királynak szíve szándékát. Mindjárt hivatja a király a leányát, jött is a királykisasszony, de amikor meglátta a csúnya királyfit, azt mondotta:

- Ilyen legénnyel még a cipőmet sem takaríttatnám ki.

Búsult nagyon a szegény királyfi, kiment a palotából nagy szégyenkezve, de mehetett, nem tudta kiverni a fejéből a szép királykisasszonyt.

Azt mondta magában:

- Egy életem, egy halálom, enyém lesz ez a lány.

Gondolt erre, gondolt arra, mit gondolt, mit nem, színaranyból veretett egy tyúkot tizenkét csirkével, aztán egy aranyguzsalyt aranykenderrel s egy aranytükröt, olyant, hogy csak bele kellett nézni, s a tükör olyan szépen muzsikált, hogy az angyalok sem szebben. Akkor aztán felöltözött álruhába, visszament a királyhoz, s beszegődött hozzá inasnak. Az aranytyúkot s a csirkéket, az aranyguzsalyt s az aranytükröt bedugta az ágy alá.

De másnap elővette az aranytyúkot s az aranycsirkéket, kitette a szoba közepére. Ott meglátta a királykisasszony szobaleánya.

Szalad a szobaleány a királykisasszonyhoz, s mondja nagy lelkendezve:

- Felséges királykisasszony, jöjjön velem, olyan csudaszép dolgot mutatok, amelyet még nem látott.

Kimennek az inas szobájába, látja a királykisasszony az aranytyúkot s a tizenkét csirkét.

Összezsapja a kezét:

- Jaj de szépek, jaj de szépek! Add nekem ezeket! - mondta az inasnak. - Amennyit kívánsz, annyit fizettetek érte az édesapámmal.

Mondotta az inas:

- Pénzért nem adom, szép királykisasszony, adjon egy csókot, s legyen a magáé.

A királykisasszony egy kicsit tétovázott, de aztán, isten neki, megcsókolta az inast. Azzal felszedte a kötenyébe az aranytyúkot, a tizenkét csirkét, szaladott nagy örömmel a szobájába.

Másnap az inas elővette az aranyguzsalyt. Meglátja ezt is a szobaleány, szalad a királykisasszonyhoz, s jelenti:

- Felséges királykisasszony, szép az aranytyúk, szépek a csirkéi, de még szebb dolgot láttam az inas szobájában.

Futottak az inas szobájába, s amint beléptek, a szeme is káprázott a királykisasszonynak a szertelen ragyogástól.

- Jaj de szép guzsaly, de szép kender! De szeretnék ruhát fonni ebből! - mondotta a királykisasszony. - Kívánj akármit, megfizetem érte.

Mondotta az inas:

- Nem kívánok én sokat, szép királykisasszony, adj két csókot, s legyen a tiéd az aranyguzsaly.

Egy kicsit gondolkozott a királykisasszony, de bizony megcsókolta az inast, s szaladott vissza a szobájába.

Hanem volt, ami volt eddig, most jött csak az igazi. Harmadnap elővette az aranytükröt, felakasztotta a falra, s csak várta, hogy jöjjön a szobaleány, bizonyosan tudta, hogy megáll előtte. Hát csakugyan jön a szobaleány, meglátja a tükröt, odaszalad, belenéz, s abban a pillanatban elkezd a tükör muzsikálni, de gyönyörűségesen.

Szaladott a királykisasszonyhoz.

- Jöjjön, jöjjön, felséges királykisasszony, látott-e már muzsikáló tükröt?

Mennek az inas szobájába; hanem mikor beléptek, a tükör nem muzsikált.

- Hiszen ez nem muzsikál - mondotta a királykisasszony.

Szólt az inas:

- Csak állj elébe, szép királykisasszony, nézd meg magad benne!

Odament a királykisasszony, belenézett a tükörbe, egyszerre megzendült a muzsikája, s szólott olyan szépen, olyan keservesen, hogy a királykisasszonynak majd megszakadt belé a szíve.

- Add nekem ezt a tükröt - könyörgött a királykisasszony.

- Neked adom - mondta az inas -, hogyne adnám, de három csók jár érte.

De most nem is gondolkozott a királykisasszony, megölelte és megcsókolta háromszor azt a csúnya legényt.

Éppen abban a pillanatban lépett be a király. Szörnyű haragra gerjedt, amikor látta, hogy az ő leánya, az a világhíres szép királykisasszony csókolja ezt az undok, csúnya legényt.

- Ki a házamból - ordított a király -, ha kedves az életed!

- S világgá kergette a leányát, világgá az inast.

Kimennek a városból nagy búsán, de csak a királykisasszony búsult, a legénynek nagy volt az öröme. Világért meg nem mondta volna, hogy ki és mi ő, úgy mentek, mendegéltek keresztül az országon, mígnem eljutottak az

inassá lett királyfi városába.

A város végén volt egy fogadó, bementek oda, s ott azt mondta az inassá lett királyfi:

- Most én megmosdom, s te addig takarítsd meg a csizmáimat, hogy mehessek be a városba. Aztán majd visszajövök, te csak várj reám.

Szót se szóltott a királykisasszony, vette a csizmát, s szépen megtakarította. Azzal a királyfi bement a városba, fel az apja palotájába, ott magára vette aranyos, gyémántos gúnyját, befogatott hat paripát bársonyhintóba, s úgy hajtattott a vendégfogadóba a királykisasszonyért.

Bemegy a királykisasszonyhoz, s ez csak nézi, nézi, nem akar hinni a szemének.

- Emlékszel-e - mondotta a királyfi -, amikor azt mondtad, hogy még a cipődet sem engednéd velem kitakarítani? No látod-e, én nem voltam olyan kevély, megengedtem, hogy te kitakarítsd az én csizmámat.

Nagyot nevetett a királykisasszony, nyakába borult a királyfinak, s mondta lelkes szóval:

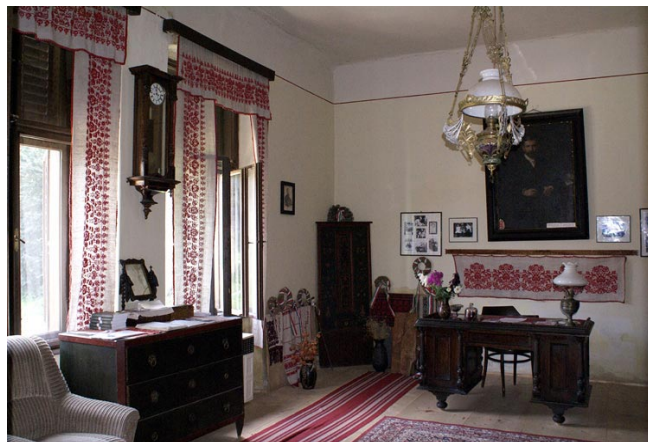
- Már akármit mondtam, te az enyém, én a tied, ásó-kapa s a nagyharang válasszon el minket.

Mindjárt a hintóba ültek, behajtattak a király udvarába, s még aznap lett nagy hejehuja, dinomdánom, lakodalom.

Ma is élnek, hogyha meg nem haltak.

A kisbaconi Benedek Elek Emlékház és a dolgozószoba

A JÉGPÁNCÉLOS VITÉZ

A Homoród völgyében fekszik Keményfalva¹, egy kicsi székely falu: ott még most is emlegetik Lakatos Jánosnak és az unokájának nagy vitéz cselekedeteit.

A keményfalviakat is sokat sanyargatták a tatárok, de még jó szerencsájük volt a falun felül a Hollókő nevű sziklaszál, amelynek barlangjában meg-meghúzódtak. Egyszer azonban nyomon követték a tatárok a menekülő keményfalviakat, s már-már a barlangnál voltak, amikor a nép vezére, Lakatos János, hirtelen megfordult, célba vette dupla csövé puskájával a tatárok vezérét, a veresbélű kánt (akit azért neveztek veresbélűnek, mert tetőtől talpig veres volt az öltözete), s az első lövésre lefordult a kán fekete paripájáról. Lakatos elsütötte a második lövést is, s a tatárok, akik addig sohasem hallottak puska lövést (csak úgy zengett-zúgott a völgy!) eszök nélkül szaladtak meg.

Így mentette meg Lakatos János a keményfalviakat. Hanem az unokájáról még külön dolgokat beszélnek. Ez is Lakatos János volt, de ez már nem elégedett meg azzal, hogy a falujába várja a tatárokat; ha oda nem jöttek, ment ő utánuk. Járt-kelt, kalandozott mindenfelé a Székelyföldön, s egyszer Csík-Toplicán éppen akkor talált benyitani egy házba, mikor ott hét tatár nyilat kovácsolt.

A hét tatár egyszerre fogta rá a nyílveesszőt, de mind a hét vessző a Lakatos János feje fölött süvített ki az ajtón, mert Lakatos hirtelen a földre bukott. De nem ijedtségből, hanem okos előrelátásból. Mert amint a nyílveesszők kiröppentek a feje fölött, abban a pillanatban felugrott, görbe kardját kirántotta, s miszlikbe aprította a hét tatárt. Akkor kiválasztotta a tatárok lova közül a legszebbet, egy szép aranszörű paripát, föl pattant rá, s elvágatott, mint a sebes szél. Hiszen jól tette, hogy lóra kapott, mert a falu közt csatangoló tatárok észrevették a cselekedetét, s heten közülök üzőbe vették.

Repült az aranszörű paripa, de repültek a nyílveesszők is Lakatos után. Ha egy eltalálja, vége az életének. Éppen az Olt partjához ért Lakatos, s nem gondolkozott sokáig, beleugratott a mély vízbe. Késő ősre járt az idő, hideg volt az Olt vize, s mire átúsztatott, a hideg víz ráfagyott a szűrérére. Mintha csak jégpáncélt húzott volna magára Lakatos János: tetőtől talpig csillogott a testén a jég. Most már lövöldözhatték rá a nyilakat: mind visszapattogott a testéről. De nem is szaladott tovább. Megállt az Olt partján, s intett a tatároknak: jertek, jertek!

Hiszen jöttek is azok. Heten voltak egy ellen, hogyne jöttek volna. Mind a heten átúszattak az Olton, de csak három úsztatott vissza közülök: négyet levágott vitéz Lakatos János, a többiek elszaladtak.

Ha a Homoród völgyén jártok, nézzetek be Keményfalvára, ott még többet is tudnak regélni Lakatos János vitéz tetteiről...

¹**Keményfalva** 700 lakost számláló erdélyi település Hargita megyében

NAGYMAMA-VERSEK

BENKŐ GABRIELLA

KERESZTELŐRE

Ki sem mondhatom, hogy milyen boldog vagyok,
Ha Rád nézek, szebbnek látom a világot.
Bármikor foghatlak és dédelgethetlek,
Te az enyém is vagy, oly nagyon szeretlek.

Kicsi Margitkámnak keresztelőjére
Sok játékos évet kívánok jövőre,
Amikor te, édes, a nevedet kapod,
A legszebb öröm, hogy nagymama maradok.
(TORONTO)

FOTÓ: VARGYASI LEVENTE: **Ikafalva, 2005**

Háromszéki életképek c. kötetből, amelyet a
KépVIDÉK Alkotócsoport adott ki a Kovászna megyei
Művelődési Központ gondozásában Sepsiszentgyörgyön,
2007

BENKŐ GABRIELLA

MÁSODIK SZÜLINAP

Boldog születnapot édes unokámnak,
Nevető kék szemű, vidám kis rózsának.
Alig repült idő, mióta születted,
Máris két éves vagy, majdnem nagylány lettél.
Ha rád nézek, szívem örömmel megtelik,
Fürge lábad nyomán a virág kinyílik.
Tavasszal születted, sok bimbó bomláskor,
Kikeletet hoztál madár daloláskor.

És most ha rád nézek, elkapom kék szemed,
Lobog fényes hajad, játszik nevetésed.
Csak futsz nagy kacagva, hisz bujocskát játszunk,
Nem tudhatod, mit hoz az élet, ha várunk.

Játsszál, édes virág, ne gondolj a búval,
Fuss a virágokkal gyöngyös koszorúban.
Legyen élted boldog, nagymami akarja,
Mosolygós kis arcod felhő ne takarja.

AKI MAGYARORSZÁGON JÁR A NYÁRON, NÉZZE MEG A KIÁLLÍTÁST ÉS HÍVJA FEL AZ OTTHONI ROKONOK,
BARÁTOK FIGYELMÉT IS AZ ESEMÉNYRE! A KANADAI MAGYAR MŰVÉSZEK KOLLEKTÍVÁJA

Re:InSitu

Kortárs Kanadai Magyar Művészek Kiállítása

A "Re:InSitu" című kiállítás több mint 40 magyar származású Kanadában élő képzőművész munkáját mutatja be a "Canadian Hungarian Artist Collective (CHAC)" rendezésében. Ez a sokoldalú, gazdag kiállítás először Magyarországon 2009-ben, majd Kanadában 2010-ben kerül a közönség elé.

Tanúi lehetünk a mai kanadai kortárs művészet egy színes, széles körű bemutatójának a képzőművészet számos formai változatán keresztül. A kiállítás kanadai-magyar rendezők munkáiból összeállított film és videó programokkal egészül ki. A kiállítók között sok nemzetközileg elismert és kitüntetett művész találunk, akik szerves részét képezik Kanada többnemzetiségi kultúrájának.

Kiállítások

MűvészetMalom, Szentendre, Bogdányi utca 32. Tel: 36-26-319-128

Kiállítás: 2009. július 2-tól augusztus 23-ig

Megnyitó: 2009. július 2-án, csütörtökön 18 órakor

Helikon Kastélymúzeum, Keszthely: Kastély u. 1. Tel.: 06-83-314-194

Kiállítás: 2009. szeptember 5-től november 15-ig

Megnyitó: 2009. szeptember 5-én, szombaton 14 órakor

Kanadában

Maison de la culture de Notre-Dame-de-Grâce, Montréal

Kiállítás 2010. tavasza

További Felvilágosítás

www.CHACcanada.org

István Kántor

Kristi Ropeleski

Sophie Fekete-Fehér

Péter Pusztai

Résztevő művészek

Anna Biró, Susan Bárdos-Dobbe, Andrea Blonar, Phillip Borsos, Alex Brzezinski, Andrea de Gosztönyi, Sophie Fekete-Fehér, Éva Ferenczy Reichmann, Péter Földes, Géza Hermann, Péter Horváth, Mária Jankovics, István Kántor, Mary Keczan-Ebos, Albert Kish, Judit Klugerman, Emilia Kun, Doreen Lindsay Szilasi, George Mihalka, John Paizs, Jeannette Pekári, Péter Pusztai, Júlia Rajcsányi-Ciarrarra, Miklós Rogan, Kristi Ropeleski, Clarissa Schmidt Inglis, Yvonne Singer, Sándor Sipos, Sheila Szabó Butler, Ági Kéri-Szeben, Andrea Szilasi, Gábor Szilasi, Anna Torma, George Ungár, Tamás Vámos, Tamás Wormser, Ági Zóni, Bálint Zsákó, Dávid Zsákó, István Zsákó

Géza Hermann

KÁNTOR ISTVÁN

A "RE:INSITU"-RÓL — AZ ALAPVETŐ TEVÉKENYSÉG

Az In-situ művészet esszenciális kifejezés, azt jelenti, hogy maga a hely határozza meg a munkát. Művészi formaként mindig létezett, de mint meghatározás talán a nyolcvanas évektől használt kifejezés olyan műalkotások leírására, amelyek hely-specifikusak, vagyis kifejezetten egy bizonyos területre vagy adott környezetbe készültek. Egy szupernóva csapódik a sivatagba. Ősi graffitik egy barlang falán. Egy forradalom, amit szétvert a hatalom diktatúrája. Egy elhagyatott ház lángokban áll. Eleven szikla mint közösségi művészet. Vasutak és repülőterek mint végső találkozóhelyek. Egy halott ló fekszik a metrósíneken. Egy véradót feláldoznak a vééréért. Katonák robbanóeszközt hoznak működésbe. Egy törött robotot high-tech rituáléval feltámasztanak.

40 emigráns menekült felkeresi egykori életterét... Ez már magában is egy "Re:InSitu" művészeti esemény. Nem kíván sok magyarázatot. Mindazonáltal, ebben a rövid bevezetőben szeretnék néhány megjegyzést fűzni a kiállítás címéhez. Ennek a csoportkiállításnak a topológiai helyzete az újjal s a régivel kapcsolatos: az eredeti környezettel és az újonnan megszerzett léttel. Itt persze az "újonnan" nem igazán új, hiszen a kiállító művészek legtöbbje már évtizedek óta Kanadában él. A kényszerhelyzetből való menekülés létező jelenség, ismeretlenért elhagyni szülőhelyünket a mai konszolidált retro-perspektívából olyan, mint egy régimódi ponyvaregény-szemelvény, némi nosztalgikus történeti háttérrel. Az élet újrakezdése azonban visszahozza a valóságot a mese szocio-politikai színterére és a visszatérő szereplők nem valami szellemalakok az óperenciás tengerentúlról, de létező személyek, akik a mai in-situ valóságot reprezentálják. A régészetben az "in-situ" azokra a tárgyi leletekre vonatkozik, amelyeket nem szállítottak el lelőhelyükről. Más szóval, állandóságot jelent, azt, hogy "mozdulatlan". Egy "in-situ" műtárgy kritikus a műtárgy értelmezésével szemben, következőképp azzal a kultúrával szemben is, amely őt magát létrehozta. Az eredeti helyszínek felkeresése nyilvánvalóan aktív és nosztalgikus megnyilvánulás, ami veszélyeket is rejt azoknak a munkáknak az értelmezését illetően, amelyeket magunkkal hozunk. 40 emigráns művész "in vivo" visszatérése szülőhelyére nagyon különleges helyzetet teremt, találkozás, amit összeköt a közös érdek és az érintkezés vágya az egykor otthagyt reménytelenség földjével. A semmiből jövök, és sehová sem tartozom. "Univerzális menekült" vagyok, ez lenne a válaszom a származásomat és identitásomat firtató kérdésekre. Ez nem a valóság leegyszerősített cáfolata és a múlt történelmének tagadása, hanem egy állítás hatóságokról és hatalomról. Az ellenőrzés elől való menekülés élethosszig tartó tevékenységemmé vált. Az élet újrakezdése és új történelem

megteremtése egy frissen beilleszkedett sokoldalú közösségben azonban szintén részét képezi életem teljesítményeinek. Kanada mintkísérleti hely, anti-színházi társulat, egy Neoista játszótér folytonos in-situ performanszokhoz, létezésem számos fejezetét meghatározta.

Ezzel a csoportos kiállítással egyidejűleg vizsgáljuk a múltat, jelent és jövőt. Szeretem azt mondani, hogy mindig hat óra van, azaz minden ugyanakkor történik, múlt, jelen és jövő nem válik el egymástól. Ezek az összegyűlt tapasztalatok vezetnek át nem-lineáris utazásunkon egyik helyről a másikra. Ez a felgyűlő masszív információ-mennyiség világos bizonyíték arra a munkára, amit mi létrehozunk és bemutatunk mint alapvető élettevékenységet és művészeti tapasztalat.

ISTVAN KANTOR

"RE:INSITU" - AN ULTIMATE EXPERIENCE

In-situ art is an essential term meaning that the location itself determines the work. As a form of art it has always existed. As a term, it has perhaps been more frequently used since the eighties to describe works of art that are site-specific, made specifically for or in a particular space or environment. A supernova crushed into the desert. Ancient graffiti on cave walls. A revolution crushed by dictatorial power. An abandoned building on fire. A living rock as public art. Railways and airports as ultimate meeting places. A dead horse lying on the subway tracks. A blood donor is sacrificed for his blood. Soldiers detonating an explosive device. A broken robot being resurrected through high-tech ritual.

40 immigrant Refugees and or descendants thereof, revisit their ancestral life space... This is in itself an "Re:InSitu" art event and doesn't need much explanation. However, in this short introduction, I would like to make some comments on the exhibition's title.

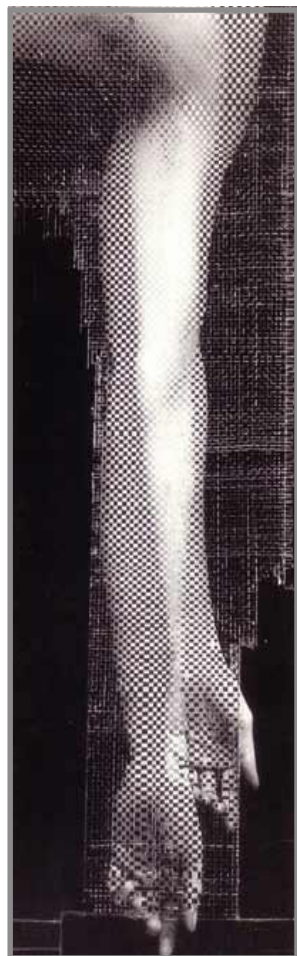
This group exhibition is taking a topological position in relationship to the new and the old: the original surroundings and the newly adapted living environment. Of course here the new is not really new anymore since most of the artists in this exhibition have lived in Canada for several decades. The phenomenon of escaping through emergency exists, leaving behind the place of origin for the unknown, from today's consolidated retro-perspective seems like an excerpt from an old fashion pulp fiction, added with some nostalgic historical background.

But restarting life brings back reality to the fairytale's socio-political edge. The returning protagonists are not just some ghostly creatures from beyond the seven seas but living people representing today's in-situ reality. In archaeology, "in situ" refers to an artifact that has not been moved from its original place of deposition. In other words, it is stationary, meaning "Still". An artifact being "in situ" is critical to the interpretation of that artifact and, consequently, to the culture which formed it. Revisiting the site of origin is

evidently an active and nostalgic manifestation that can be dangerous for the interpretation of the work we carry with us. 40 immigrant artists “in vivo” returning to their place of origin creates a very specific situation, a gathering linked by common interest and the desire to communicate with the once abandoned field of despair. I come from nowhere, I belong nowhere. Being a “universal refugee”, that’s how I like to respond to questions about my identity and origin. It’s not simply a denial of reality and negation of past history but a statement about authority and power. Escaping from control became my lifelong activity. But restarting life and creating a new history within a newly adapted versatile community is also part of my life achievement.

Canada, as an experimental location, an anti-theater set, a Neoist playground for a continuous in-situ performance, has determined several chapters of my existence. With this group exhibition we are investigating past, present and future simultaneously. I like to say that it’s always 6 o’clock, therefore everything happens at the same time, past, present and future are not separated. The system of accumulation leads us in our non-linear journey from places to places. This accumulating massive amount of information is a clear evidence of what we keep producing and displaying as an ultimate life and art experience.

Yvonne Singer

Szilasi Andrea

MARY MKECZAN-EBOS

“RE:INSITU” - KANADAI MAGYAR KORTÁRS MŰVÉSZEK KIÁLLÍTÁSA A KURÁTOR MEGJEGYZÉSEI

Miért akarja származási helyén bemutatni vagy Kanada-szerte kiállítani munkáit egy magyar őst? felmutató kortárs csoport? Hogyan is lehetne meghatározni egy kanadai magyar művész identitását? A legnyilvánvalóbb tényező valószínűleg felmenőik közös eredete lehet. És mégis, egy kollektív tapasztalat művekbe ágyazása felfedi előttünk, hogy ez a művészcsoport sóvárogva vágyik vissza egy hazába, amelyben talán sosem élt. Sokuknak igen fontos a figurális ábrázolás, melyen keresztül megjelenik saját történetük. Másoknál a kontextus vagy a táj uralja a munkákat. Ismét másoknak e kettő kölcsönhatása a létfontosságú elem. A válasz kérdéseinkre formálódni kezd, amint megfigyeljük, e művészek alkotásaiban és meséiben hogyan keveredik és él egymás mellett a történelem és az emlékezet. A történetek leírva vagy elmondva jelentik azokat az elemeket, melyeket örökségként kaptak. Mindenkinél keverednek, változnak, módosulnak és így valóban meghatározóak. Ezek bukkannak elő a gyakran ellentmondásos, zaklatott helyekről, ahonnan a művészek jönnek. Ezeket az elemeket a beszélt nyelv és az uralt hely formálta. E művészek és alkotásaik egyszerre vannak kint és bent azon a helyen, ahová műveiket szánják. Ők és munkáik “in situ”, a maguk helyén vannak.

Mik is azok a feltételek, amik létrehozzák ezt a sajátosságos “in situ”-t? Elhelyezkedés, terület és távolság egyaránt nagyon fontos, hogy megértsük, mekkora e befoglaló forma kerülete. Földrajzilag, egy mocsár mint táj, pusztaság, hegyek, fák csakúgy, mint kertek megszelídített tájképei és kis farmok, mind-mind részt kapnak az alkotók és műveik identitásában. De az “in situ” azokra a munkákra is utal, amelyek a testet mint tájképet fürkészik. A testet mint tájat már sokan felfedezték a múltban és az irodalomban, akár teoretikusok, mint Lucy Irigaray vagy a regényíró Margaret Atwood. Néhány művész, mint Hermann Géza, Szeben Ági és Szilasi Gábor a helyet “in situ”, földrajzi értelemben alkalmazzák. Mások, mint Szilasi Andrea és Sofie Fekete-Fehér a testet tájképként használják, munkáikat a személyes és a nemzeti kutakodás keskeny határmezsgyéjén egyensúlyozva. A közös vizsgálódás tette egységessé Torma Anna és Blonar Andrea sokrétegű és szövevényes munkáját. A történetek azok, amelyek e két művészt és alkotásaikat összekapcsolják. Ezekben a munkákban a szavak és a nyelv mint láncfonal és a vetülék szövik össze egy nagy kárpittá a kiállítás darabjait. Számptalan szál köt minket akár Magyarországra, akár Kanada földjéhez és mindnyájunkra hatással van. Ebben a csoportban a textilművészet, fonalak és anyagok fontos mesemondó elemet jelentenek sok művész alkotásában. Biró Anna, Torma Anna, Kun Emília és Keczan-

Ebos Mary változatos formákban ötvözik bele textiljeikbe kanadai-magyar művészi tapasztalataikat. Klugermann Judit egy gyermekkorában ismételt magyar verset használt fel absztrakt munkájában. De mégis az a legfontosabb eleme ezeknek a műveknek, hogy mindegyik “in situ”. De vajon miben különböznek ezek az alapelemek azoktól az elképzelésektől, melyeket a nagyvilágban élő művészek bontakoztatnak ki? És ezek az univerzális megszokások és gondolatok hogyan tettek minket azokká, akik vagyunk? Miben más a mi művészetünk? Az, hogy mi könnyen asszimilálódtunk egy nyugati kultúrába, legalábbis egy valakit a művészek közül kinyilatkoztatásra készített, állítván, hogy mik NEM vagyunk. Egy kicsit körülírom ezt az állítást, hogy megmutassam, milyen sokrétű lehet az emigráns létazonosítása:

Nem vagyok magyar (de az vagyok)

Nem vagyok európai vagy észak-amerikai (de az vagyok)

Nem vagyok kanadai (de az vagyok)

Nem vagyok egyik sem

Hermann Géza

Ezeknél a kanadai-magyar művészeknél a rejtély kulcsa a műalkotásban keresendő. A magyarországi visszatérés segít megoldani azt a kérdést, hogy szétesett környezetünkben miként jut kifejezésre az a világ, amelyből jövünk: saját testünk formái, családjunk, barátaink, valamint városi és vidéki otthonunk tájai. Ezen kívül ez a kiállítás “hazautazás” és külföldi utazás is. Egyszerre jelenti Magyarország fizikai valóját, de egyszerre mind a haza metaforikus terét, amit mi teremtettünk és magunkban hordozunk. Mi, művészek, ahogy egymás között műalkotásainkon keresztül társalgunk, “in situ” járjuk be identitásunkat és hazáinkat. A kanadai-magyar művészek titka, hogy művészetükben tetten érhető magyar származásuk. Visszatérésük az őshazába emlékek sorát idézi fel, de összehazaváratja érzelmeiket hazatérésük új hazájukba, és ez művészetükben is kifejeződik. Ezek a munkák nagyon különbözőek, de mind valahogy arról beszélnek, hogy kik ők, honnan jöttek és pontosan hol is vannak a megidézett pillanatban. Az “in situ” fizikailag ülteti át ezeket az emlékeket művészetükbe. Hogy magyarként kik is vagyunk, “insitu” értelmet nyer abban, ahogyan mi magunk és művészi kifejezésünk formálódott a minket körülvevő környezet és emberek hatására. Az első parasztoktól kezdve, akik a 19. században közvetlenül vagy Amerikán keresztül érkeztek Kanadába és Lethbridge Albertában és a Saskatchewan-i prérin telepedtek le, a szőlőtermelő gazdáig, akik a Niagara félszigeten és Dél – Ontário dohányföldjein dolgoztak, vagy azok, akik a XX. század korai éveiben Hamilton és Brantford gyáraiban termeltek, egyaránt van valami közös. Később követték őket azok a magyar zsidók, akik a II. világháború után telepedtek át, majd a magasán képzett politikai menekültek és azok, akik az 56-os forradalom után hagyták el az országot. Nagy részük Torontóban, Montréalban, Calgary-ban és

Hamiltonban telepedett le. A kanadai-magyarok és utódaik nyomot hagytak Kanadán. Számunkra, akik olyan magyarok leszármazottai vagyunk, akik Kanadába emigráltak, családtörténeteink és a haza tünékeny emlékei szorosan kapcsolódnak jelenlegi lakhelyünkhöz, ahol “in situ”, valójában létezőnk.

Co-Curator: Anna Torma

MARY KECZAN-EBOS, CURATOR

“RE:INSITU” — EXHIBITIONS OF CANADIAN-HUNGARIAN CONTEMPORARY ARTISTS

Why would a group of contemporary artists of Hungarian descent want to return with their works to the country of their national origins or travel their works across Canada? What, in particular, defines the identity of a Canadian-Hungarian artist? A shared ancestral origin would seem to be the most obvious factor. And yet, it is through a collective experience that reveals itself in artistic imagery that this group of artists, yearns to go back to a “home” that they may never have lived in. For many of these artists it is the figurative element that is most important and that reveals their stories. For others, it is the context or the landscape of the work that predominates. For others, it is the interaction of these two vital essentials. The answer to our questions begins to take shape, when we observe in the works of these artists how history and memory become juxtaposed and intermingled in their stories. The narratives both, written and oral, are the elements that have been passed down, blended, changed and altered by the people and thus, are truly significant. These have surfaced in the often conflicted and fragmented places that these artists came from. These elements are shaped by the language used and the places occupied. These artists and their works are in and of the places that they produce their works. They and their works are “in situ”. What are the conditions that make up this particular “in situ”? Location, place and space are very important in understanding what the perimeters of containment are. Geography, as a public landscape in the form of marshland, steppes, mountains, trees, as well as the domestic landscape of gardens and small farms are part of the identity of these artists and their works. But, “in situ” also refers to works that explore the landscape of the body. The body as landscape has been explored in history and literature by many, including theorists such as Lucy Irigaray and novelists such as Margaret Atwood. Some of the artists in this collective using the geography of place “in situ” are Géza Hermann, Ági Szeben, and Gábor Szilasi. Using the body as landscape, Andrea Szilasi and Sofie Fekete-Féher take their works to a subtle level of personal and national exploration. Investigating both together creating integrated, multilayered and subtle art works are Anna Torma and Andrea Blana. Stories are what hold these artists and their works together. Words and language are the warp and weft of these works and join

the fabric of this collection together in a vast tapestry. Various threads tie us to the terrain of both Hungary and Canada, and influence us all. Textile art, threads and fabric are an important storytelling element in the works of many of the artists in this collective. Anna Biro, Anna Torma, Emilia Kun and Mary Keczan-Ebos integrate textiles in various forms into a retelling of their Canadian-Hungarian artistic experience. Judith Klugerman uses Hungarian poetry repeated to her as a child as an element of her abstract works. But the most important condition of these works is that they are “in situ”. How, then, do these fundamentals differ from the ideas developed by artists around the world? How do these universal practices and ideas make us who we are? Why is our art different? Because we are easily assimilated into western culture at least one of our artists has issued a manifesto stating what we (or he) (is)are NOT. I paraphrase his statements to show how complex the immigrant identity can be:

I am not a Magyar, a Hungarian (but I am)

I am not a European, or North American (but I am)

I am not a Canadian (but I am) I am not this or that

Géza Hermann

For these Canadian-Hungarian artists this conundrum is approached through art making. Going back to Hungary helps to solve the problem of finding out why the world that we came from, in the form of our own bodies, our families, our friends, the landscape of our homes in the cities and villages responds as a manifesto presented to the fragmented world around us. This exhibition then is a journey “home” as well as a journey abroad. It is both the physical landscape of Hungary and the metaphoric spaces of the “homes” we have created and those we carry within ourselves. Between us as artists and the way we converse through our art making processes, we traverse with our identity and our homes “in situ.” The conundrum for artists of Canadian-Hungarian backgrounds is that the origin of their art making processes is rooted in the place of their history. While going back to Hungary, the place either they or their ancestors came from, can bring complex memories, another kind of going home in their new homeland can also bring conflicted emotions that are evoked in their art. These works are very different but somewhere the underlying narrative whispers about who they are, where they came from and exactly where they are at the moment is evoked. “In situ”, has to do with a physical transformation of these memory whispers into their art. Who we are as Hungarians becomes a matter of being “in situ” meaning that we and our artistic expressions are shaped by who surrounds us and what place we are in. From the first peasant farmers who came to Canada in the 19th century, either directly or through the United States, and settled in Lethbridge, Alberta and on the prairies of Saskatchewan, to the grape farmers who settled the Niagara Peninsula and the tobacco farms of southern Ontario and those who worked in the factories in Hamilton and Brantford in the early part of the 20th century; there is a commonality. They were later

joined by the Hungarian Jews, who were ‘displaced persons’ after WWII, joined by the highly educated immigrants who left for political reasons and then those who escaped after the uprising of 1956. Many of these immigrants settled in Toronto, Montréal and Calgary and Hamilton; Canadian Hungarians and their descendants have left an imprint on Canada. For those of us who are the descendants of the Hungarians who immigrated to Canada, our family’s histories as well as our ephemeral memories of our homeland are connected to the place we are – “in situ”.

Co-Curator: Anna Torma

KORTÁRSUNK, SAVANYA ISTVÁN

Az idén június 12-14. között lezajlott nagyszerű torontói Magyar Napok rendezvénysorozat több kulturális csemegével lepte meg a közönséget. Ezek közé tartozik Savanya István versénekklő fellépése is, aki az albertai Calgary városból repült hozzánk. Mind Magyarországon, mind szűkebb, választott új hazájában elismert és kedvelt előadóművész saját verseit énekelte a szívekbe többféle hangszer kíséretében. Lélektől lélekig szóló dalai örök témákat szólaltattak meg, ritka érzékenységgel hangolódva rá a mindennapok apró pillanataira. Emlékezetes, élményszerű műsorát többször hallgatnók élőben még itt, Torontóban. Pályája alakulásáról István honlapján találtuk az alábbi vallomást:

“Tizenöt éves koromban kezdtem zenével foglalkozni. A leghozzáférhetőbb és legnépszerűbb hangszert, a gitárt választottam első próbálkozásaim eszközéül. Érdeklődésemet az észak-amerikai népzene keltette fel, de a magyar népzenehez való erős vonzalmam is zenei útkeresésem irányadóává vált...”

Zenési pályám legelejétől kezdve színpadon, közönség előtt próbáltam ki legújabb ötleteimet. Ez a gyakorlat bizonyult a legalaposabb iskolának. Sokszor egyedül, de egyre sűrűbben zenekarral álltam a közönség elé.

Több éves fejlődés után az ÉDOSZ Szeged táncegyüttes zenekarában játszottam bőgőn. Emellett, az akkorra országos ismertségre szert tett Bluegrass Pilgrims Band vezetője, alapítótagja is voltam. Ennek az állandóan változó felállásban működő, dinamikus együttesnek oszlopos tagjai Várkonyi Eszter (ének) és Kiszin Miklós (bőgő, jelenleg Molnár Dixieland Band) voltak. Ez az együttes hozta létre a legelső, rendszeresen jelentkező bluegrass klubot Magyarországon, a szegedi DÉLÉP klubban. Ez a rendezvénysorozat nagy sikerrel működött Kanadába távozásunkig... Számos kulturális rendezvény szervezője, résztvevője, folk és irodalmi klubok meghívott vendége voltam. A 90-es években a Calgary-ben működő Kaláka irodalmi színpad vezetője, rendezője voltam. Több televíziós produkcióban vettünk részt. Ezzel egyidőben kezdtem rendszeresen versírással, versmegzenésítéssel foglalkozni. Első darabjaim az irodalmi színpad előadásaihoz készült dalbetétek voltak. Később László József és Barabás Árpád színészekkel a „Diák, írj magyar éneket!” című Ady emlékesthez írtam verset és zenét. Innét egyenes folytatásként jött az első önálló verses-irodalmi estem „Otthoni ének” címmel, amelyet Nyugat Kanadában és Magyarország számos városában bemutattam Nagy Bandó barátommal közös előadások keretében.

Felléptem Budapesten a Magyar tv-ben, az RTL klubban, a Duna tv-ben, a Szegedi Körzeti tv műsorában, a Közéleti Kávéházban és a Grand Café-ban, a Mohácsi Városi tv-ben, a Pécsi Városi Rádió blues műsorában, ugyancsak itt számos zenei klubban, a Szentesi Városi Rádió Sípval, Dobbal, Nádihegedűvel című népzenei magazinjában, a Szentesi

Népzenei Fesztiválon, a Miskolci Zenepalotában önálló esttel, színházi esteken Szentesen, Dunaújvárosban, Pécsen, Szegeden, a Magyar Hangszerésszövetség workshop sorozatán, a Kossuth Rádióban a Vass István Zoltán vezette Névjegy című műsorban, a Mártélyi Képzőművészeti táborban...

Angol nyelven íródott verseimért 2002-től az International Society of Poets minden évben felterjesztett az év költője címre. 2002-ben és 2003-ban oklevéllel és ezüstserleggel tüntettek ki a kortárs költészetben nyújtott teljesítményemért. Verseim számos antológiában (Halycon Days, Timeless Mysteries, The Enchantment of Memory, Theatre of the Mind – London, England, Best Poems and Poets 2001, The International Who Is Who In Poetry 2004 – ez a legújabb kiadvány a Heart című versemmel indul) . Az angol nyelvű siker ellenére verseim jelentős részét magyarul írom. Első önálló magyar nyelvű kötetem megjelentetéséhez keresek jelenleg kiadót. A művészeti munkám mellett tanárként és üzletemberként dolgozom.” (*Dancs Rózsa*)

SAVANYA ISTVÁN

**HAZAVISZNEK
A CSILLAGOK**

Majd ha fényeken repülve
Koronáznak hajnalok
Eljön már hogy elköszönjek
Hazavisznek csillagok

Majd ha illatos mezőkön
Fütyörészve ballagok
Rám akasztott életútról
Hazavisznek csillagok

Majd ha mindent
megköszöntem
S irigyek rám gazdagok
Dalutódaimnak intve
Hazavisznek csillagok

Tejút ezüst csikján járva
Bölcs mosolyba olvadok
Messzelátó megmutatja
Hová visznek csillagok

Majd ha hazaértem egykor
S békességbe lankadok
Üzenek én még ha lesz ki várja
(Vissza hozzák csillagok)
Szerte hordják csillagok

Calgary 2004 november 28

STEVE SAVANYA

KALEIDOSCOPE

Joy gives birth to tears
Vessels of eternity
Purple robe humility
Dries these liquid spears

Rustling copper leaves
Fading farewells in the air
Shining faces everywhere
Graceful gentle thieves

Mellow afternoon
Painter of the ember sky
Is dancing with an amber pie
And flirting with the moon

Fingers of the trees
Are reaching for the racing time
A mindgame that is only mine
Gives me peace and ease

STEVE SAVANYA AND THE ROKKA MUSIC

"My wife Eszter and I perform Hungarian folk music spiced with a touch of contemporary, "urban folk flavor." We love and respect the authentic sound our folk songs. We also believe that we serve the true spirit of the "living folk music" tradition by trying to further enrich these songs through adding our "own voice" to them. On our repertoire we also love to keep historical songs, ballads, sung and recited poetry. We love to play traditional and modern acoustic instruments like the hurdy gurdy, the hungarian citera, shepherd's flutes, the Transylvanian cobsa, the guitar, the oud, the mountain dulcimer, the mandolin, the bouzouki, just to name the most important ones. On top of it all, we love to sing together. Our duo has been a "permanent fixture" on the Calgary multicultural and folk scene for over two decades. In this time we've had unbelievable fun performing all over the country from Vancouver to Montreal. We've appeared from small coffee shops like the Kensington's Deli Café or the Tea Room to huge venues like the Calgary Folk Festival. In between we could be heard and seen on the CBC radio, A-Channel, Rogers Cable, the Toronto Hungarian Radio. We got invited to the Calaway Park folk festival, the Montreal Hungarian Dance House Festival, the Heritage Day multicultural events and the Canada Day musical extravaganza on Prince's Island Park, etc... We picked on the stage of the University Theatre, the Rozsa Centre, Mount Royal College's Leacock Theatre, SAIT, the Westin, Irene Besse Keyboards and the list goes on and on. We feel very privileged that we had the opportunity to share the stage with outstanding artists like Hans Theessink, Nice Try Band, The White River Bluegrass Band, Teka Ensemble, Duvo, James Keelaghan, The Wild Colonial Boys, Ron Cassat, Donovan, Kamilla Devai Nagy, Bojtorjan, Tim Williams, Barry Luft, the Molnar Dixieland Band, Jozsef Dinnyes, Janos Brody, Kormoran, Tamas Berki etc... We've also had an enormous kick out of jamming with Kalman Balogh, Ferenc Tury, Muzsikás, Andras Berecz, Bela Szerenyi, Richard Taylor and a list of other inspiring talents who contributed so much to shaping our art."

(Homepage of Steve Savanya)

STEVE SAVANYA

ALBERTA RAIN

The warm sigh of
The Great Spirit sweeps
Ancient prairie scars
Medicine man - howling moon
Serenades the stars
The dead of night keeps beating on
Buffalo ghost hide
While the tears they call
Alberta rain
Wash away the night

TÁMOGASSA A MAGYAR MŰVÉSZETET!

A Szervátiusz Alapítványt Szervátiusz Tibor szobrászművész alapította édesapja, Szervátiusz Jenő születésének 100. évfordulójára.

Együttal létrehozta a Szervátiusz Jenő díjat, azzal a céllal, hogy ráirányítsa a figyelmet a Kárpát-medencében születő magyar művészetre.

A díjat a kuratórium évente adja át olyan képzőművészeknek, akik a nemzeti kultúra gyökereit felmutató, magas színvonalú művészetet hoznak létre.

A formakultúra ugyanis - a nyelv mellett - a legfontosabb identitás -megtartó erő egy nemzet életében: megmaradásuk záloga.

Két éve, felváltva művészettörténész, illetve újságíró is kap alternatív Szervátiusz Jenő díjat.

Számlaszám: HU02 10300002-20609254-00003285

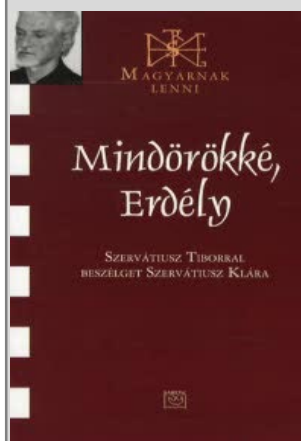
**Szervátiusz Tiborné
kuratóriumi elnök**

Tel.: 06/20-338-9278

e-mail: alapitvany@szervatiusz.hu

SZERVÁTIUSZ TIBORRAL BESZÉLGET
SZERVÁTIUSZ KLÁRA

Kairosz Kiadó

"Szerintem Magyarország szellemi nagyhatalom. A mi kultúránk Európában, de a világban is egy külön színfolt. Szépen ötvözi keleti örökségünket a nyugati törekvésekkel, hatásokkal. Ezt kell megőriznünk, felmutatnunk. Ez a mi igazi erőnk."

Szervátiusz Tibor

MEDGYESSY ÉVA

CSAK EGY FÜGGELEK

Jut eszembe a Könyvfesztiválról. Az a bizonyos Függelék. Latinul szoktuk emlegetni: *Appendix* – lévén a címe is ez. A fiú, Bolyai János fűzte hozzá a tér tudományáról és a párhuzamosok viselkedéséről szőtt gondolatsorát tudós apja könyvéhez, a *Tentamen*hez. És mintegy melleleg megfejtett ezzel a mindössze 26 oldalas kis dolgozattal egy mindaddig – 2000 éven át – hiába kutatott geometriai kérdést. Méghozzá olyan fontos kérdést, amivel valami korszakalkotót hajtott végre. Megteremtette azt az új tudományágat a geometria tárgykörében, amit azóta „nem euklidészi geometria” néven tanítanak. Elhíresült mondása szerint a „semmiből” teremtette azt az „új világot”, amelyet ma a Bolyai-féle abszolút geometriaként ismer a tudomány.

Csak egy függelék – amely átformálta a világot. Könyvtárnyi anyagot lehetne írni arról, mit is jelent ez a mű – az axiómák és posztulátumok számomra kiismerhetetlen dzsungelében... Nem fejtegetem... Elégedjünk meg annyival, amit a tudós méltatók mondtak róla: hogy Bolyai János *Appendix*-e nélkül Einstein, saját bevallása szerint, talán nem fedezhette volna fel a relativitáselméletet. Hogy Bolyai János *Appendix*-e nélkül nem lenne ma asztrofizika, azaz nem lenne lehetséges az űrutazás. (Nyilván ezért viseli a szám szerint 1441. kisbolygó, valamint egy holdbéli kráter is Bolyai János nevét.)

Szóval idén, a Budapesten lezajlott, 16. Nemzetközi Könyvfesztiválon erről a kis könyvről is szó esett. Kevés és halk szó ugyan, de néhányan meghallottuk, én meg tovább adom annak, akinek füle van a hallásra. Merthogy szerintem ez volt az idei év legnagyobb magyar „könyveseménye” s még az is lehet, hogy 2009 legnagyobb magyar tudományos sikere is. Bárha nemigen esett szó róla a médiában. Mert valahogy elsikkadt a szegycsontú politikai botrányok és csiricsaré celebshow-k zűrzavarában a hír, hogy az *Appendix* felvételt nyert a *Világ Szellemi Örökség* listájára.

Hogy bekerült az UNESCO Világemlékezet, a *Memory of the World* kincsestárába, a magyar szellemi termékek közül negyediként, Mátyás Corvinái, Tihanyi Kálmán Radioskopia és a *Tabula Hungariae*, azaz Magyarország első, 1528-ban nyomtatott térképe mellé.

Egy jeltelen sírtól a Világemlékezetig című előadásában Oláh Anna Bolyai-kutató mesélte el a mű jelölésének és a Világemlékezet listára való felvételének történetét. A Magyar Tudományos Akadémia erre hivatott bizottságánál ő maga kezdeményezte a budapesti Akadémia könyvtárában található munkapéldány jelölését. Egyes illetékesek először megdöbbenek. Csak nem akarja a tanárnő – a Bolyai Pedagógiai Alapítvány alapítója – ezzel a „rongyos”, 26 oldalas füzetrel képviselni Magyarországot a világ előtt?

De Oláh Anna akarta. Mert úgy gondolta, hogy a tudományos munka nagyságát, miként az emberét sem róffel mérik. A „füzet” pedig nem is rongyos, csupán

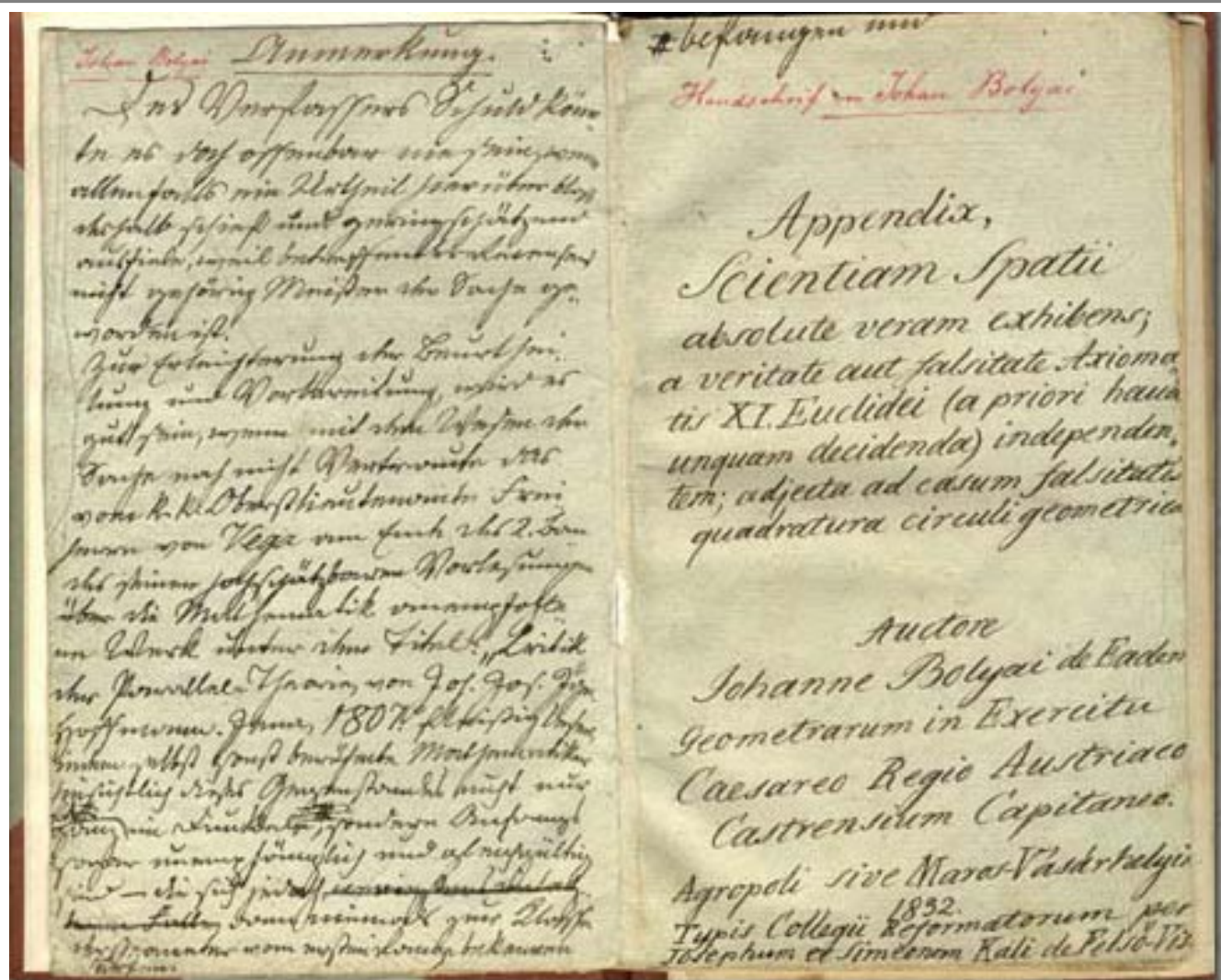

Bolyai János

fecskendőtűvel szurkálták át, lévén, hogy postán érkezett a marosvásárhelyi nyomdából Lembergbe, ahol Bolyai János hadmérnök azidőtájt szolgálatot teljesített – miközben arrafelé éppen kolerajárvány dült. A könyvek ilyenén való fertőtlenítése pedig akkoriban szokásos eljárás volt, s ekként, nemhogy lejáratja a könyvet, hanem inkább az eredetiségéhez szolgál plusz bizonyítékul.

A jelölés után ugyanis csupán mintegy harmincvalahány pontból álló bonyolult feltételrendszernek kellett eleget tennie a műnek. A legnagyobb nehézséget az okozta, hogy a könyvet nem datálták. A felhasznált papír vízjeleiből kellett tehát megállapítani a megjelenés pontos dátumát. Ezt a munkát Pelbárt Jenő kutató vállalta magára. Kiderült, hogy a kis könyvecskében a holland és angol papírlapok mellett a korabeli görögényszentimrei és a híres felenyedi papírmalmokból kikerült lapok is szerepelnek. Ezeknek bizonyos vízjeltörténeti tényekkel való egybevetése egyértelműen bizonyította: az *Appendix* 1831-ben látott napvilágot a marosvásárhelyi református kollégium nyomdájában.

Az előadáson szó esett még a Bolyaiak alakját megörökítő művészeti alkotásokról is. Arról, hogy az apa, Bolyai Farkas nevét viselő, marosvásárhelyi kollégium épületétől nem messze – a két Bolyai jól ismert kőszobrán túl –, nemrégiben külön emléket állítottak János korszakalkotó munkájának. A *Pseudoszféra* című köztéri alkotás (alkotója Horváth Sándor matematikatanár) különleges szerkezetén túlmenően különleges megvilágításával is felhívja magára a figyelmet. A térplasztika világítási rendszerét Nagy János, fénytechnikai szakmérnök, a magyarországi Országos Világítástechnikai Szövetség elnöke adományozta, tervezte és kivitelezte. A tervező a rendezvényen személyesen számolt be a bonyolult, fémrudakból és üveglapokból álló szerkezet helyes megvilágításának nehézségeiről és fortélyairól. Továbbá egy kis ösbemutatónak is tanúi lehettünk: magyar nyelven először hangzott el Branislav Petronievic, az *Appendix* szerb fordítójának *Bolyai Jánoshoz* című verse, a Radnóti Színház fiatal művésze, Adorjani Bálintnak az előadásában. A bolyais vendiák, Ferenczy Csongor pedig Székely János *Bolyai hagyatéka* című szonettkoszoróját adta elő.

Jól éreztük magunkat ez alatt a másfél óra alatt, mi, azon kevesek, akik a könyvfesztivál szinte átláthatatlan kínálatában, folyamatos eseményáradatában, a díszvendégek és hírességek körüli hemzsegetésben rátaláltunk – a gyermekkönyveknek fenntartott Fogadótérben – arra az ideiglenesen elhatárolt helyiségre, ahol az előadás zajlott. És ahová ugyan zavaróan behallatszott a kiállított gyerekkönyveknek örvendező apróságok zsvaja és sikongatása, de mégis megállt egy kicsit a rohanó idő, s a lelkekben ünnepélyes lett egy-egy pillanatra a csend.

Mert egy maroknyi ember úgy másfél órán át büszke lehetett. Arra, hogy magyar. Aztán meg azok munkájára, akik minden nehézség ellenére végigjárták az utat, ami Bolyai János egykor jeltelen sírjától a Világemlékezetig vezetett. No meg arra, hogy a világ szellemi óriásai között a magyarságot egy, a marosvásárhelyi kollégium nyomdájában napvilágot látott, 26 oldalas füzet is képviseli. És persze Bolyai Jánosra, a vásárhelyi tudós professzor Kolozsváron született fiára. Akit manapság a matematika világnagyságai nemes egyszerűséggel csak géniusznek neveznek.

Szabadság, 2009. máj. 9.

BABITS MIHÁLY

„Semmiből egy új,
más világot teremtettem”

BOLYAI JÁNOS LEVELE APJÁHOZ

Isten elménket bezárta a térbe.
Szegény elménk e térben rab maradt:
a kapzsi villámölyv, a gondolat,
gyémántkorlátját még csak el sem érte.

Én, boldogolván azt a madarat
ki kalitjából legalább kilátott,
a semmiből alkottam új világot,
mint pókhálóból szó kötél a rab.

Új törvényekkel, túl a szűk egen,
új végtelent nyitottam én eszemnek;
király gyanánt, túl minden képzetén

kirabolván kincset a képtelennek
nevetlek, mint istennel osztozó,
vén Euklides, rab törvényhozó.

'APPENDIX. SCIENTIAM SPATII ABSOLUTE VERAM EXHIBENS: A VERITATE AUT FALSITATE AXIOMATIS XI. EUCLIDEI (A PRIORI HAUD UNQUAM DECIDENDA) INDEPENDENTEM; ADJECTA AD CASUM FALSITATIS, QUADRATURA CIRCULI GEOMETRICA. AUCTORE JOHANNE BOLYAI DE EADEM, GEOMETRARUM IN EXERCITU CAESAREO REGIO AUSTRIACO CASTRENSIUM CAPITANEO.

An English translation of the work:

THE SCIENCE ABSOLUTE OF SPACE, INDEPENDENT OF THE TRUTH OR FALSITY OF EUCLID'S AXIOM XI (WHICH CAN NEVER BE DECIDED A PRIORI) / BY JOHN BOLYAI ; TRANSLATED FROM THE LATIN BY GEORGE BRUCE HALSTED. - 4TH ED. - AUSTIN, TEXAS, 1896.

János Bolyai's work appeared as an appendix to his father's, Farkas (Wolfgang) Bolyai's monumental two-volume book *Tentamen* (Maros Vásárhelyini, 1832, 1833), which summarized the mathematical knowledge of the time. *Appendix* appeared in the first volume in 1832 but was also published as a preprint in 1831. (The imprimatur of *Tentamen* – on the versos of the volumes' title pages – is dated October 12, 1829.)

Appendix was written in Latin, in a concise, elegant and rigorous style. János Bolyai presents his discoveries of absolute geometry, which is independent of Euclid's axiom of parallelism and, replacing the axiom of parallelism by its negation, of hyperbolic geometry. The text is divided into 43 sections (§1 through §43). Though this is the only subdivision of the book, two major parts may be distinguished in its contents: the treatment of absolute geometry, and of non-Euclidean (hyperbolic) geometry.

This copy of *Appendix* once belonged to the author, János Bolyai, and contains autographic notes and figures drawn by him and a manuscript title page by his father, Farkas Bolyai.

The Hungarian Academy of Sciences bought this copy of *Appendix* from architect Ferenc Schmidt (1827-1901) or heirs in 1901. (Schmidt authored the biography of Farkas and János Bolyai, thus making them more widely known.)

DESCRIPTION OF THE PUBLICATION AND THE COPY

The copy is in its publisher's wrappers. A label on the front cover of the grey wrappers reads „Bolyai A.3.”, the item number in what was called the Bolyai cabinet of the Library of the Academy.

Size of the publication: 26,[2]p.,[1]leaf of plates, quarto,

height 20 cm. Signatures: A-C⁴ D². It consists of 14 leaves, which are numbered 4 through 26 from leaf 2 verso through leaf 13 verso (p. 4-26). The first leaf begins with *Explicatio signorum*, its verso is blank; the text begins on leaf 2 recto: § 1. (Fig. 1.) Si rectam ...; ends on leaf 13 verso (p. 26): ... quod tamen occasione // magis idoneae reservatur.; leaf 14 (unnumbered): *Errata* ...; ends on the verso: ... lege sectio. At the end of the book, pasted inside the lower cover of the wrappers, there is a fold-out leaf of plates, light blue paper with the printed figures; marked at bottom left: „Steph. Vizi sc.”; the title at top right: *Tabula Appendicis*; verso is blank.

These leaves, including the fold-out leaf of plates with the printed figures, are the same as in *Appendix* published with *Tentamen*.

Appendix, as it appeared in *Tentamen* – as well as in other separate copies – has its own title page with the long title shown above. In the present copy, this title page is missing, it is replaced by a leaf with the title written by Farkas Bolyai:

Appendix Prima. Scientia Spatii absolute vera; nulli quoad parallelas supposito Axiomati (Euclideo vel alii simili) innixa. Auctore Johanne Bolyai de eadem, Geometrarum in Exercitu Caesareo Regio Austriaco Castrensi Locumtenente Primario Auctoris Filio.

Schmidt confirmed it in red ink: „Handschrift Wolfgang Bolyai. Fr. Schmidt.” – János Bolyai also made some notes here in pencil.

The preceding fly-leaf – the same light blue paper as used for the leaf of plates with the printed figures – bears on its recto a variant of the title in János Bolyai's hand:

Appendix, Scientiam Spatii absolute veram exhibens; a veritate aut falsitate Axiomatis XI. Euclidei (a priori haud unquam decidenda) independentem; adjecta ad casum falsitatis quadratura circuli geometrica. Auctore Johanne Bolyai de Eadem, Geometrarum in Exercitu Caesareo Regio Austriaco Castrensi Capitaneo. Agropoli sive Maros-Vásárhelyini 1832. Typis Collegii Reformatorum per Josephum et Simeonem Kali de Felső-Vist.

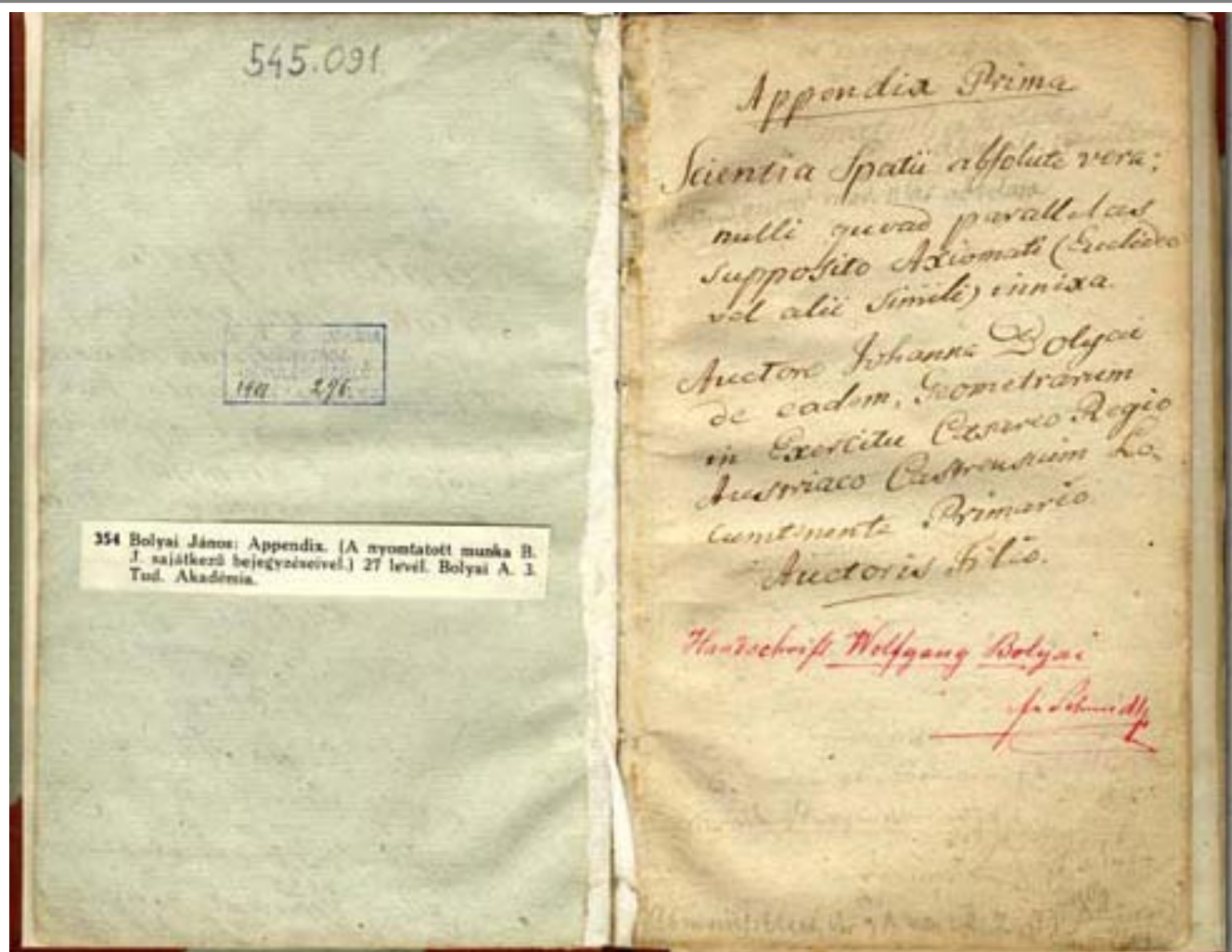
Ferenc Schmidt's note in red ink at the top of the page: „Handschrift von Johan Bolyai.”

The present shelfmark is written in pencil on the verso: 545.091; underneath a stamp identifying the item in the Academy Library's accession journal: 1901. év 296.; underneath a printed label: „354. Bolyai János: Appendix. (A nyomtatott munka B.J. saját kezű bejegyzéseivel.) 27 levél. Bolyai A.3. Tud. Akadémia.”

The light blue paste-down – the other half of the fly-leaf – is filled with János Bolyai's Note in German: „Anmerkung”, rejecting the opinions of his incompetent critics. Schmidt's note at top left in red ink: Johan Bolyai.

Following leaf 13 (page 26), a loose leaf is inserted, numbered „27”, printed with three lines altogether (its verso is blank):

omnes. Ax XI Eucl. demonstrandi necessario irritos //

354 Bolyai János: Appendix. (A nyomtatott munka B. J. sajátkezű bejegyzéseivel.) 27 levél. Bolyai A. 3. Tud. Akadémia.

fuisse): at muneris ratio huic amplius vacare haud // permittens, alii occasione reservare jubet.

At the end of the book, preceding the leaf of plates with the printed figures, another fold-out of white paper is pasted in, containing the figures drawn by János Bolyai himself in Indian ink, as well as his corrections to Figs. 4 and 13 and an additional Fig. 23 in pencil. There is a note on it in pencil: „Original Zeichnung Jo. Bolyai.” His corrections and the additional figure are included in the printed figures.

This copy of *Appendix* seems to have been compiled from two copies or versions later some time. The second (inner) title page, pages 1 through 24, page 27 and the leaf of plates with the figures in Bolyai's hand must have been parts of the same unit. These leaves were pierced, starting from the lower cover of the wrappers, resulting in a pattern of about 30 pricks on them. This might have arisen from the disinfection process by fumigation during the cholera epidemic in 1831. The book is now preserved and kept in a new acid-free case covered with leather...

This copy of János Bolyai's *Appendix* was submitted for inclusion in UNESCO's Memory of the World Register in 2009.

¹Dr. Sajó Tamás, *studiolum* - MTA Könyvtára, honlap

MIHÁLY BABITS

“I have created a new, different universe out of nothing”

LETTER OF BOLYAI TO HIS FATHER

God had imprisoned our minds in space.
Those puny things have remained prisoners.
Thought, the hungry bird of prey, fought the curse,
but never breached its diamond bars embrace

I'm though a happy bird who manages to cope
By peeking outside through a window of my cage,
from nothing a new universe I learned to stage,
like from spiderwebs prisoners weave a rope.

With new natural laws, past the narrow sky.
I opened up a new infinity past the thinkable;
no king in history has conquered more than I

by stealing the secret treasures of the impossible
Listen Euclid, your laws command you not to plod
beyond your prison; I just laugh at you with God.

Translation by Paul Sohar

ÁBRÁNYI EMIL

MI A HAZA?¹

Egy élénk fiúcska, a kibén a lelket
Isten már növeszti; aki már figyelget,
És kezd számot adni arról, amit érez,
Így szólott apjához, édes szülejéhez:

”Kedves apám, lelkem, valamit nem értek;
Ha ti a hazáról, ti nagyok, beszéltek,
Szemetek - jól láttam - majd könnyekben ázik,
Majd kigyúlad, lángol, tüzesen szikrázik.
Kedves apám, töröm a fejemet régen
Mi hát az a haza? Magyarázd meg nekem.”

”A haza: ez a föld, hol világra jöttünk,
A haza: ez az ég, mely ragyog fölöttünk -”

”De hiszen az ég nagy s mindenütt egyforma!”

”A haza: e tájék, kéklő hegyek orma,
Minden, a mi itt van és szívünknek drága,
Levegője, napja, vize, rónasága,
A virág a réten, a madár az ágon -”

”De hiszen van szebb is e kerek világon!
Ha te, én, meg anyám, messze vándorolnánk,
Mindenütt megélnénk, boldogok is volnánk.
Van madár mindenhol, mely magasba lebben,
Úszdogál mindenhol kis hal a vizekben,
Mindenütt van szép ház, mindenütt van bőség -”

”Több a haza ennél: nagyság és dicsőség,
Öröm és gyász együtt! Nyomorulttá válik,
A kitől elvették s megcsínyli halálig.
Nappal nincs nyugalma és éjszaka rémek
Veszik el az álmát! -”

”Én nem sínyleném meg!
Mindenütt, van játék, mindenütt van lepke!”

”A haza, fiacskám, szívünk legszentebbje,
Oltár, mely előtt csak felelhajtva, térden
Áldozik az ember!”

”Jó atyám, nem értem!
Magyarázd meg jobban!”

”Hallgass ide gyermek!
Apuka mesét mond...
Hallgasd s jól figyeld meg!”
Egyszer volt... régen volt... Üldözőbe vették
És addig bántották, addig sértegették,
Míg átokkal ajkán elhagyta hazáját.
Esküvel fogadta: Magyarország táját
Többé sohse látja, nem kívánja látni,
Ezután idegen Istent fog imádni,
A magyart gyűlölni és utálni fogja,
Ha keresztre húznák, nézné mosolyogva,
Hallgatná gyönyörrel zokogását, jajját!
Szólt és ment haraggal s ádáz gúnykaczajját
Gőgös üldözőknek vitte a fülében.
Az idő homokja pergett lassan, szépen.
Költöző madárka, mely vágyát követve,

Tízszer is, hússzor is útját arra vette,
Hova fecske, gólya híven visszajárna
Nyíló kikeletkor: a magyar határnak.
Pergett az időnek halk homokja szépen,
És az, aki látta lobogó dühében
A haragos embert ezelőtt sok évvel:
Most bámulna rajta, vagy nem ismerné fel.
Grófokkal komázik és hajlong a lába
Idegen királynak fényes udvarába”.
A kegyelmes Isten úgy fölvitte dolgát,
Hogy sűrögve járnak körülötte szobák.
Tündöklik a napfény aranyos ruhában,
Serleg a kezében és mosoly a száján.
Herczegek, bárók közt oldódik a nyelve.
Ime most is ott ül s poharat emelve
Szól a társasághoz harsányan, kevélyen:
”Bor, paripa, mámor, kártya, koczka éljen!
Éljen a szerencse és a szívtelenség,
Hogy a koldus erkölcs czondráit nevéssék
S hatalomban, kincsben járjanak bokáig!
Éljen az okosság és éljen sokáig
Minden a világon... csak a haza vesszen!” -
Mikor ezt kimondja sáppad, összerezzen,
Szemei forognak, kábult agya szédül,
S mintha el akarna válni az esztétől,
Fölkaczag, kikelve rettentőn magából,
Azután a könnye omlik mint a zápor.
Mint a tüzes villám, úgy csap a szívébe
A lenézett, gúnyolt távol haza népe,
S örült szerelemre gyúlad meg iránta,
Akit úgy gyűlölt, hogy pusztulásnak szánta!
Ittas czimborái lassan széteszognak,
Dünyögik magukban: Majd jobban lesz holnap!
És ő maga, rémült inasokkal szemben,
Ott zokog sokáig az üres teremben.
És másnap a szolgák, kik parancsát lesték,
A hatalmas embert hasztalan keresték.
Átkutattak várost, kapukat elállták,
Hova ment? Nem sejtik! Csak az Isten tudja,
Hogy a bujdosónak merre visz az útja;
Csak az Isten látja, mi van a szívében,
Mi az, ami hajtja napfényben, sötétben,
Mi az, ami hajtja, hogy menjen előre
Zúgó fergetegben és dőljön a kőre,
Ha tovább nem bírja s meg kell hogy pihenjen.
Mi az, ami hajtja, hogy csak menjen, menjen,
S ne legyen előtte se folyó se árok,
Míg nincsen a célnál, mely után sovárogo.
Ott halad a vándor... vérnyomot hagy lába,
Sár, hó-víz betódul tépett sarujába,
Elkopott mezének nincs már semmi éke,
De szívében több lesz, mindig több a béke,
Amint közelebb jön a magyar határhoz,
Kikelet van újra. Daru, fecske szálldos

¹Sándor Mary olvasónk kérésére

Szervátiusz Tibor: Trianon. "Az egyik keresztén fölirat: TRIANON! Ennek a szoboresoportnak a Magyar Országház előtt volna a helye! (Igen, politikus urak, hogy eszméljenek és eszméltessenek másokat is...)" Bartis Ferenc

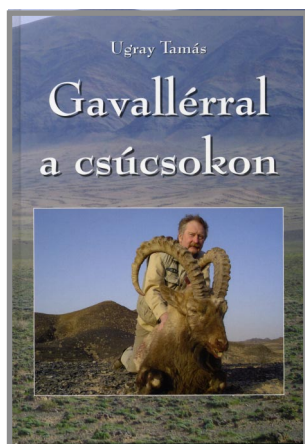
Kurrogva, csevegve a tavaszi égen.
Hamarabb ott lesznek ama szép vidéken,
Mint ő, a ki fáradt! Hogy irigyli őket,
A sugárzó légben vígan lebegőket!
Egy pár jámbor ember, kis tanyák parasztja,
A szegény bolyongót szívesen marasztja,
Pihen is a kunyhók, nyájas belsejében,
És az apróságot tanítgatja szépen
Rejtélyes mosollyal húzva őket félre -
Isten neve mellett a haza nevére!
De fölriad aztán, mert nyugtot nem adhat
Idegen föld néki, - mert itt nem maradhat.
Végső erejével tolja, magát, tolja,
Elcsigázott testét már alig vonszolja.
Néha le-leroskad; ekkor összeretten

És fölnéz az égre szomorún, ijedten,
S kérleli az Istent nagy szótlan keserve:
Még szüksége van rá, még ne hagyja cserbe!
Ah! azok a bérczek! Mintha látta volna!
Ah! az a kis erdő! Mintha rá hajolna,
Oly közel van hozzá...! És ott az a vár-rom!
Porba hullt a vándor a magyar határon.
Úgy van! Ez a föld az! Ez az ő hazája!
Odaroskadt hozzá hidegülő szája,
Mozdulatlan karja a rögöt ölelte,
És egy hosszú csókban elröpült a lelke.
Visszajött meghalni ahhoz, kit imádott!

Sírsz fiacskám ? Jól van!
'Ez' a haza, látod!

UGRAY TAMÁS

MONGOL KECSKEVADÁSZAT¹

Tavaly augusztusban terveztem Svédországban élő magyar barátommal, Kopeczky Tamással egy mongóliai kőszáli kecskevadászatot az Altáj-hegységben. Aztán közbejötték dolgok. „Ember tervez, Isten végez!” Először üzleti ügyek, majd egy kis fizikai nehézség. Egészen pontosan jól sípcsonton rúgott az egyik lovunk. De annyira, hogy el is törött a lábam, gipszbe kellett tenni.

Azt, hogy fáj, felesleges is mondanom. De az még jobban fáj, hogy nem mehettem el vadászni.

Az altáji kőszáli kecske a legnagyobbak közé tartozik. Csak a kirgíziai ibexek „überelik” őket. A 100 cm fölötti szarvaknak már örülnek az elejtők, a 115 cm fölöttiek pedig az első tízbe kerülnek a Safari Club rekordkönyvében. A góbi ibex, a másik mongol kecske, jóval kisebb.

Tamás barátom nem tudott ellenállni a nagy kecskék csábításának, elment nélkülem. Ám annyira jól érezte magát az Altájban, hogy újra el akart jönni velem. Nehéz volt repülőjegyet találni augusztus elejére.

Úgy tűnt, hogy mindenki akkor akart Mongóliába menni. Ez persze érthető, hiszen télen igen zord ott az idő, éjszaka -60 fok is előfordul, de a -40 fok majdnem mindennapos. Érdekességgé megemlítem, hogy nemcsak a turisták tartják távol magukat télvíz idején az országtól, de még mongóliai vadászatszervezőnk, Tcerendorzs is Magyarországon tölti a telet. Új barátunkat nagyon megszerettük, és miután „Tcerendorzsot” nem könnyű kiejteni, Tamással magunk között csak „Batu”-nak hívtuk.

Talán azt is érdemes megemlíteni, hogy a világon a legnagyobb különbség a minimum & maximum hőmérséklet között Mongóliában, a Góbi sivatagban van. Ez a kemény klíma kemény embert és kemény állatot farag. A száraz levegő, az erősen tűző nap, és a szél által állandóan fölka-vart homok rézszerűre cserzi az arcborókat. Én azt hittem, hogy a mongolok teljesen rézbőrűek, akárcsak az észak-amerikai indiánok, de nem. Amikor az első mongolt láttam levetkőzni, meglepett, hogy mennyire fehér volt a bőre. Mielőtt valaki pikantériára gondolna, ez a leleplező mongol Batu volt, és nem az egyik csinos fehérrép. Mert azok tudnak ám nagyon csinosnak lenni! A vadászjurtánkat rendben tartó asszonyt nem csak mi találtuk helyesnek. Kétéves, szőke hajú, kékszemű fiacskája bizonyította, hogy a három évvel azelőtt ott lévő német vadász is szimpatizált vele.

Nehéz elhinni, de a mongolok még ma is hasonló nomád életet élnek, mint mi magyarok éltünk valaha, a honfoglalás

előtt. Talán ez az, ami olyan vonzóvá teszi ezt az országot. Megállt ott az idő kétezer éve, és azóta is csak áll. Az utolsó pár évben azért sajnos vannak külsőséges változások.

Felfedezték a napenergia olcsó használatát, és a tehetősebb mongolok megvették a kínaiak által árult napkollektorokat és -elemeket, s esténként büszkén világítják ki jurtájukat kis villanykörtekkel. De ez nem volt elég. Ha már van villany, akkor miért ne lenne televízió? Ha már van televízió, akkor legyen hozzá „dish” antenna is. Aztán nem sokat törődnek azzal, hogy a műholdakról közvetített adás kiknek a tulajdona, ők azokat szeretettel fogadják. Nem válogatnak, mindegy, hogy orosz vagy amerikai az adás...

... Tamással Szoulban találkoztunk, onnan meg már csak egy pár füstös whisky, egy jó beszélgetés, és máris Ulan Batorban voltunk. Batu barátunk várt a szépen karbantartott UAZ-ával, és már mentünk is.

Este volt, nem sokat láttam a fővárosból, de nem kellett látni, mert Tamás mindent lelkesen elmagyarázott. Miután megérkeztünk a szállodánkba, még elmentünk meginni egy sört, s utána hálásan dőltem az ágyba.

Reggel elcsodálkoztam szobánk nagyságán és a szálloda előtti parkolón. Betonfelülettel büszkélkedett, de olyan hepehupás volt, mintha csupa részeg, hozzá nem értő munkás csinálta volna. Ahogy kicsit megismertem az ottani helyzetet, rájöttem, hogy a feltevéssem nem is járt messzi az igazságtól...

A környékbeli épületek egymástól messzire, úgy négy-ötmeletesen álltak szomorúan, és estek lassan szét. Valószínűleg az ötvenes-hatvanas években lettek összecsapva valamelyik öt éves terv alatt. Hullott róluk a vakolat és a mozaikokat alkotó csempe. A betonból szomorú, rozsdás vasrudak álltak ki, mindenhol piszok, és sehol egy cserép virág, vagy valami, ami vidám lett volna. A sarkon, pár méterre a hoteltől, egy jurta állt. Ez volt az első jurta, amit Mongóliában láttam. Csodálkoztam, hogy miképpen került a városba, hogy milyen piszkos volt, és azon is, hogy mellette egy rozsdás, ócska vastartály csúfította a környéket. Aztán láttam még sok jurtát a nagyvárosban, de az első rendes, tisztát a főváros szennyétől jó messzire találtam meg.

Batu elment dolgozni, a lányát küldte hozzánk egy nagy szatyorral, amelyben a reggeli rejtőzött. Aztán ez a lány vitt minket városnézésre. Tamás barátom büszkén magyarázott, hiszen ő már másodszorra látogatta az Ulan Bator cityjét.

Megnéztük a híres „meghagyott” Buddhista Gandantegchenling kolostort (röviden: Gandan). Azért hívják „meghagyottnak”, mert a többi eltűnt. A kommunisták félték a hagyományoktól, a buddhista eszméktől, így elsöpörték őket. Csak ezt az egyet hagyták meg a békepapaikkal, hogy mutassák a világnak: náluk virul a vallásszabadság.

A kolostor ismerős volt, hiszen a rendszerváltás előtti időkben vadászni odalátogató előkelőségek írásaikkal és képeikkel megörökítették. Manapság újra szabadon használják, újra nemcsak letűnt idöket idéző múzeum, hanem vallási intézmény...

Ahol voltunk, nem tűnt igazán kecskés területnek. Nem

¹Részletek Gavallérral a csúcsokon c. könyvből. Napkori Erdőgazdák Zrt. 2009.

voltak meredek szakadékok, égbenyúló csúcsok. Az volt a benyomásom, hogy inkább antilopoké ez a vidék, hiszen ők, és nem a kecskék szeretik a lapos dombokat. Az járt a fejemben, hogy itt bizony nem lesz könnyű kecskét löni. A teljesen nyitott hegyekben a kecskék méssziről meglátnak, nehéz becserkelni őket. De ahhoz, hogy egyáltalán meglássuk őket, sok szorgalom és szerencse kell, mert eddig átlagosan 30 kilométert mentünk, míg ibexet láttunk.

Tamás esélyeit jobbnak találtam, hiszen ő elsőrendű kondícióban volt, jól tudott mászni és menni. Én hozzá képest a rossz térdeimmel csak kullogni tudtam. Pedig a kecskék fent vannak, hozzájuk fel kell mászni, ha az ember egy olyan bütykös szarvat akar a falára! Igen, fel kell mászni hozzájuk, ilyen öreguras dimbes-dombos lankákon nem adják oda nagy szarvaikat. Ezek a gondolatok kínoztak, amikor megtörtént a csoda. Pontosabban csodák sorozata kezdődött. Az első csoda egy csoport kecskében testesült meg. Lehetek vagy hatan, köztük két kapitális bak. Talán nyolcvan lépésre tőlünk jöttek át a dombélen. A második csoda az volt, hogy itt, ilyen alacsony, szelíd terepen andalogtak. A harmadik, hogy nem fordultak sarkon és menekültek el. A negyedik az, hogy nyílegyenesen felénk jöttek. Annak ellenére, hogy mongoljaink mint egy megbolygatott darázsfészek, úgy rajzottak, ordítottak, ugráltak, míg mi puskát és löszert kerestünk. „Lőj már!” – szoltam Tamásra, miközben ő még rám várt. Közben a bakok már irányunkba értek, éberen ugyan, de lépésben masíroztak úgy harminc lépésre tőlünk. Az egyik nagy öreg bak jobbnak látta sietősre fogni. Őt céloztam meg. Vesztemre, mert nem célozni kellett volna, hanem követni a puskával. Így aztán mögötte porzott a golyóm. Tamás lövése sem talált. Bamba képpel bámultunk egymásra.

Elmúlt a pillanat, oda a csodás alkalom. Ilyen nemhogy egy életben, hanem száz életben nem lesz több! A sok nehéz hegyivadászat után, végre kaptam egy szép, könnyű lehetőséget, és nem használtam ki. Nem volt mit beszélni, szóltanul pakoltunk össze és mentünk tovább. Kinek volt étvágya ezek után?

De nem mentünk kétszázötven métert, amikor a terepjáró megállt. A mongoljaink izgatottan hadartak, és mutogattak fel a domboldalra. Ott volt az ötödik csoda. Egy csodálatos kőszáli kecskebak személyében. Vagy százötven méterre, oldalát mutatva felettünk feküdt, fejét érdeklődve magasan tartva figyelt minket. Kipattantam az ülésemből, kabátot és egyebet a motorházra dobva támasztéknak célba vettem. Ráfütyültem, hogy álljon fel. De ő bizony fütyült felállni! Persze, ha a sok ordítozásra és mozgásra nem állt fel, miért állt volna föl a füttyszóra?

Tamást a szemem sarkából a pótkeréken láttam támaszkodni, céloztatni. De ő nem lőtt. A domboldal árnyékban volt, de jól láttam a bakot. Csak azon csodálkoztam, hogy mennyire hasonló a színe, mint a körülötte lévő szikláknak és köveknek. Ott feküdt elhibázhatatlanul!

– Mire várjak? — zakatolt az agyam. Tamás nem lő. Ha felkel a bak, akkor valószínűleg nyomban el is ugrik. Így most biztos a lövés. A céltüske, mint a cövek állt a mellkasán, amikor megérintettem a ravaszt. De akkor történt meg a hatodik csoda. A bak kényelmesen felállt és felsétált a dombélre. Én tátott szájjal és üres puskával néztem. Ahogy a horizonton kirajzolódott, dörrent a Tamás puskája is, majd a bak kecsesen elugrott. Ezek után már semmin sem csodálkoztam...

DANCS RÓZSA

ÚJ KÖTETTEL GAZDAGODOTT A MAGYAR VADÁSZIRODALOM

A Kaleidoszkóp Irodalmi Kávészó szervezésében ünnepélyes keretek között mutatta be Ugray Tamás a *Gavallérral a csúcsokon* című, legújabb kötetét.

A vadászat, a természettel való együttélés sok jeles személyiséget, képzőművészt, író, zenészt ihletett meg, hiszen történelmünk, a magyarság sorsa már a honfoglalásunk kora előtti időkből összefonódott ezzel a sportággal. Gondoljunk csak a Csodaszarvas c. mondánkra, amely Cantata Profana címen híres Bartók zenedarabba nemesült, de felidézhetjük a későbbi időkből Mátyás király korát, el egészen a mai napig. Hogy csak Wass Albert irodalmi munkásságát említsük, amelynek alapján akár a vadászat bibliáját is össze tudnók állítani. De maradjunk Ugray Tamásnál. Legújabb vadászkönyve, a *Gavallérral a csúcsokon* nemcsak vadászexpedíciók aprólékos, lényegre törekvő leírása miatt izgalmas olvasmány, hanem jelentős a dokumentumértéke is.

A világ legfontosabb vadászparadicsomainak őszinte bemutatásával Ugray hol nosztalgiaát ébreszt az olvasóban, hol illúziókat oszlat. Egy-egy ország szociális helyzete nemcsak az életszínvonalat befolyásolja, hanem az emberi jellemeket is. Sajátságos pl. a lovakhoz való viszonyulás. A durvaság, a hűséges terepjárók kínzása magában sokat elárul az illető országról. A civilizált világtól távol, a csúcsokon az azonos expedícióba csoportosult emberek jellembeli fogvatékosságai is feltűnőbbek, amiket Ugray Tamás finom iróniával, olykor jóízű humorral ecsetel, nem kímélve saját emberi gyengeségeit sem. A kemény hegymászás, a kudarcok, a másnapra tolodott remény, hogy mégis puskavégre kerül az áhitott zsákmány mind-mind velejárója a vadászportyáknak, eközben azonban a vérbeli vadász észreveszi, hogy „A fehér palást, amellyel a hajnali dér mindent befedett, a felkelő naptól megannyi csillogó gyémántcseppé változott.” Több ehhez hasonló, szinte lírainak tekinthető betét és természetesen, sok fotó teszi egyedivé a *Gavallérral a csúcsokon* c. könyvet.

Támbsa Miklós szerint: „Aki nem teheti meg, hogy eljusson a mongol csúcsokra, annak e könyv olvasása nyújthat maradandó élményt...”

BOOKSHELF - KÖNYVESPOLC

KATI REKAI

ON ARCHITECTURE: COLLECTED REFLECTIONS ON A CENTURY OF CHANGE

by Ada Louise Huxtable

Published by Walker & Company

Ada Louise Huxtable, "the founder of architectural journalism", continues to be a legend in her own time. Since she became the first architecture critic for the New York Times newspaper in 1963 to the present day, her brilliant reviews of the works of the world's top architects have never faltered. Her strong, incisive opinions and keen observations, matched by her vivid, graceful prose, led to her receiving the first-ever Pulitzer Prize for Distinguished Criticism.

This collection of her articles and essays that originally appeared in publications such as the New York Times, the New York Review of Books and the Wall Street Journal, where, at age 88, she is presently the architecture critic, is a magnificent overview of how the world's architecture and culture has evolved and changed in the last century.

She lauds the good and disdains the bad with equal fervor.

Beginning with a brief review of turn-of-the-century architecture, Huxtable's pieces encompass the "modern", old guard architectural "greats" such as Le Corbusier, Frank Lloyd Wright, Louis Kahn, Alvar Aalto, Philip Johnson, Mies van der Rohe, Paul Rudolph, Eero Saarinen as well as contemporary "starchitects" such as I.M. Pei, Frank Gehry, Richard Meier, Renzo Piano, Sir Norman Foster, Richard Rogers, Rem Koolhaas, Santiago Calatrava, Michael Graves, Moshe Safdie, among many others.

Not only does Huxtable provide her opinions on these masters' creations, she puts them into the context of the times and the societies they reflect in keeping with her belief that architecture is "the quest to unite efficiency with beauty".

She believes that "Louis Kahn elevates our own humanity in buildings that speak to our dignity and worth"; "Mies van der Rohe still gives us the relief of the precise and perfect elimination needed to reach the bones of beauty, reminding us that indeed, less can be more"; "Frank Gehry is the most staggeringly talented architect that this country has produced since Frank Lloyd Wright".

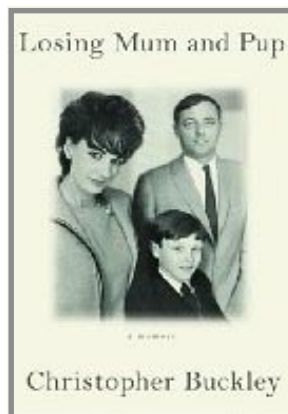
During almost half a century of observation and evaluation, Huxtable has been witness to a sea of architectural change and innovation. Her love for and knowledge of her subject matter shine through each essay; her writing skills are impeccable.

It is a rare privilege to read a collection of such high quality, Huxtable's ninth book, on a subject as fascinating as architects and their architecture.

LOSING MUM AND PUP: A MEMOIR

by Christopher Buckley

Published by McClelland & Stewart

Being an only child is often difficult in the best of times but being the only child and son of a couple as famous and often notorious as Patricia and William F. Buckley is an additional burden to bear.

Such was the fate of award-winning satirist Christopher Buckley, author of 13 previous books, one of which, "Thank You for Smoking" was made into a successful film.

The shock of "being orphaned at age fifty-five" when Buckley lost first his mother then his father within a twelve month period led him to re-visit the complexities of his life "growing up Buckley".

His father is best remembered as the "father of the modern conservative movement" and the founder and editor of "The Paris Review"; his mother who was born and raised in Vancouver, BC, as "one of New York's most glamorous and colorful socialites". Neither took to parenting or each other, for that matter, easily. Communications often broke down, the breakdowns lasting for months at a time. Neither veracity nor good manners seemed to have been Patricia Buckley's strong suits, particularly not around the dinner table. William F. adored sailing; Patricia adored her Jack Russell terriers. Both "adored" their son but in their own unique way.

Christopher Buckley somehow survived the emotional and intellectual chaos of their lives and managed not only to forge a fine writing career but also to establish a "normal" family life for himself that includes a wife and children. He begins his memoir with Lady Bracknell's hilarious remark in Oscar Wilde's "The Importance of Being Ernest": "To lose one parent, Mr. Worthing, may be regarded as misfortune; to lose both looks like carelessness". This sets a light tone to the memoir from the very start and lessens the tension of what could otherwise be read as tragedy. Buckley son's last words to his mother, "I forgive you", ring true as he forgives his mother for subjecting him to a close but extremely complicated and emotionally draining relationship. His father's omissions were mostly in his absences. When bored by the length of his son's graduation ceremony, he simply gathered his party and left to have lunch before his son received his diploma. He was also often less than effusive, to say the least, about his son's writing, sometimes downright dismissive.

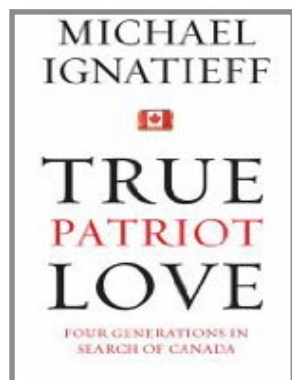

Buckley's wit will bring smiles to the faces of those dealing with the loss of a mother or father as well as tell a remarkable tale of growing up with legendary parents. His honesty and humor amidst his loss is admirable, even endearing.

TRUE PATRIOT LOVE: FOUR GENERATIONS IN SEARCH OF CANADA

by Michael Ignatieff

Published by Viking Canada

Among the 13 non-fiction works Michael Ignatieff has written is "The Russian Album", the 2001 award-winning recreation of the lives of his aristocratic paternal grandparents in Russia before, during and after the Russian Revolution.

His plan was to parallel his father's family background with that of his mother's family.

She was born Alison Grant and married his diplomat father, George Ignatieff, in 1945.

Begun in 2000, and finished this year, the book chronicles the lives of four generations of the Grant family who were deeply committed to exploring the question of "what is Canada," as a country, and where it was going. Originally from Scotland, the James Grants first settled in Pictou County, Nova Scotia, in 1826. Their son, George Monro Grant, Michael Ignatieff's great-grandfather, was a Presbyterian minister in Halifax when he set out on a cross-Canada journey with Sandford Fleming to map the railway line that would connect Canada from sea to sea. He turned that experience into the thesis of his book, "Ocean to Ocean" and was later appointed Principal of Queen's University in Kingston from 1877 until 1902. Ignatieff's grandfather, William Lawson Grant, became the Principal of Upper Canada College and his uncle, George Parkin Grant, published "a grieving elegy for the Canada his grandfather had dreamed of," "Lament for a Nation."

Apart from addressing a very contemporary dilemma, as Canadians continue to search for Canada's role as a nation today, this book takes the reader along two fascinating journeys: the one George Monro Grant took in the summer of 1872 and the identical one Ignatieff and his wife Zsuzsanna retraced in 2000.

Although the book does not answer the "What is Canada?" question, it does explain Michael Ignatieff's wanderlust in search of what that answer might be. After twenty years spent writing and broadcasting in England and five years teaching at Harvard University in the United States he returned to his Canadian roots and exchanged his intellec-

tual pursuits for the role of politician; leader of the Liberal Party of Canada and Honourable Leader of the Opposition in Parliament no less. Whether or not he will find the answers to his search for Canada questions in his new role, or in his potential role as a future Prime Minister of Canada, remains to be seen. He may well turn out to be the generation to "find" the true Canada. Whatever the outcome, this book provides a most interesting view of Ignatieff's vision of and for Canada and demonstrates that he came by them honestly.

CHEEVER: A LIFE

by Blake Bailey. Published by Alfred A. Knopf

Hailed by his fellow writers and his vast readership as one of if not the finest writer of stories of his generation in America, John Cheever's actual life was more tormented and tragic than that of any of his most unfortunate literary characters.

Cheever was born the son of a shopkeeper but preferred to behave and to regard himself as an American aristocrat ensconced in elegant Westchester, a desirable "suburb" of New York City in Connecticut. He constantly hid from reality; that of a hopeless alcoholic and bisexual homophobe. He was a miserable and destructive husband and father whose verbal and physical abusiveness were legendary. Yet despite these despicable traits, he would "recover" on a regular basis, write magnificently and manage to gain and, more importantly retain the respect and friendship of illustrious colleagues and the men and women he seduced and then left. Among his greatest supporters and admirers were the likes of Saul Bellow, John Updike, William Maxwell and Malcolm Cowley. Despite never finishing high school, Cheever had his first story published at the tender age of eighteen. He was the first to write about the apathy and anomie of suburban life and its dire consequences in both novel and short story form: "The Stories of John Cheever", "The Wapshot Chronicle", "Falconer".

Although Cheever aspired to the Nobel Prize for Literature, he had to be satisfied with winning the Pulitzer Prize and being on the covers of both Time and Newsweek magazines. His self-destructive hedonism fueled his never-ending self-loathing. His Brooks Brothers tweeds could barely hide the dishevelled, crumpled man inside. Nevertheless, he managed to live to the age of 70 and to leave behind a wealth of superb writing including volumes and volumes of the most intimate and revealing journals.

Blake Bailey used these documents in his extraordinarily extensive and thorough research into the life of this "troubled but strangely lovable man." He does an incredible job of capturing Cheever in all his guises; "the tormented, perpetually disappointed man and the brilliant, intuitive artist who illuminated the terrors and yearnings lurking beneath the prosperous surface of cold war America."

Bailey's seamless prose adds greatly to the fascinating aspects of Cheever's life; it reads like a novel that cannot be put down.

It is a first-class study of a very talented but, in the end, tragic and out-of-control man written by a master of the literary biography. An extraordinary read.

HUMOR

KÁNTOR PÁL

BÖZSI ÁNGYOM

Dombon van a Bözsi ángyom háza,
Egy Mercedes áll az udvarába',
Józsi küldte Kanadából ingyen,
Másnak ilyen a faluban nincs.

Bözsi ángyom piros fejkendőben
Cipőt fagyaszt az új mélyhűtőben.
Nem süt ő már friss kenyeret régen,
Minek süssön? Van pék az alvégen.

Bözsi ángyom gyalog megy a pékhez,
Zsemlét is hoz a mai ebédhez.
Pék áruval unokáit várja,
Kiflit is vesz, csak egy kicsit drága.

Leggazdagabb ő most a falunkban,
Mert a fia kint van Kanadában.
Küld ő dollárt, hetente vagy százat,
Abból vette az ángyom a házat.

Dombon van a Bözsi ángyom háza,
Egy Mercedes áll az udvarába,
Hajtási nincs, azért áll ott mindig,
De azért szép, néha benne alszik.

**KANADÁBAN ÍROTT
ERDÉLYI PIKARESZK
HUMOR, ÖNIRÓNIA
SOK TANULSÁGGAL
\$19.50**

**MEGRENDELHETŐ
bihargita@hotmail.com
Tel.: 519 785 0732**

*“a fiatalok megértik
belőle, hogy a hajlott
évjáratúak jóval több
jóhiszemű baromságot
követtek el, mint ők...”
(Kállai A.)*

KÁNTOR PÁL

HOGYAN FEDEZTÉK FEL A MAGYAROK AMERIKÁT

Hihetetlen, de Amerikát magyar lányok fedezték fel, és az Árpád fejedelem hűgáról, a Marikáról nevezték el. Ezt rajtam kívül nem tudja senki.

A honfoglalás előtt Árpád a hűgát, a Marikát, 115 lánnyal elindította keletre azzal a gondolattal, hogy a föld másik oldalán találkoznak. Tudniillik a föld már akkor is gömbölyű volt. Száztizenöt lány közül 108 képviselte a nagy családokat - nemzetségeket; hét lány képviselte a hét fő törzset, és Marika mint hadvezér volt a csapat száztizenhatodik tagja. Nagy tiszteletben tartották a harcosai.

A Marika a hajadonokkal hónapokon át lovagolt, mígnem megérkezett Ázsia keleti csücskéhez. A szorosban már elolvadt a jég. Szerencsére volt ott egy Jónás nevű halász, akinek volt egy sereg szelíd bálnája, amiknek a segítségével egy pár óra alatt áthordta a lányokat lovastul a víz másik oldalára. Abban az időben a magyarok pénz nélkül kalandoztak, de mivel csoportos utazásról volt szó, az átkelés bére 116 személyre hét ing volt. A csoportos utazás már abban az időben is olcsóbb volt. Jónás igen le volt rongyolódva. Nem ment a révész üzlet. Az év nagy részén be volt fagyva a víz, nyáron pedig féltek az esetleges utasok a cethalak szájába bemászni. A magyar lányok bátrak voltak és örömmel belemásztak bármibe, ami előbbre vitte őket. Különösen az tetszett nekik, hogy az átkelés bére csak hét ing volt. Csekély összeg volt ez nekik, hiszen olyan ügyesek voltak, hogy a hosszú úton lóháton ülve, szóttek, fontak, hímeztek, ingeket varrtak, halásztak és vadásztak. Adtak Jónásnak két kalocsai mintájú inget, két buzsákit, két matyót és egy pannóniai. A pannóniai hímzést Álmos fia, vak Béla (1131-1141), annyira elfuserálta másfél évszázaddal később, hogy teljesen kiveszett a köztudatból. Az átkelés helyét a lányok történésze “*bér-ing*” szóval jelölte meg rovásírással. Azóta is Bering szorosnak hívják azt a földrészt.

Amikor a lányaink a Bering szoros keleti oldalán találkoztak, akkor a Marika túrós laskát főzetett, hogy emlékeztetéské tegye ezt a rendkívüli átkelést. Abban az időben a laskakészítés olyan ritkaságnak számított, mint napjainkban a csiga csinálás, ezért lett a fába vésve a lakoma főfogása: a laska. *Bab Ilon* volt a szakácsnő. Olyan jól főzött, hogy később világhírű lett, és órála kapta Babilon a nevét.

Ekkor az öreg Jónás még nem ment vissza az ázsiai oldalra. Megtetszett neki a pufók Bab Ilon. Úgy udvarolt neki, hogy ötször is szedett a finom magyar ételből, és egyre mondogatta: *a laska, a laska, a laska*. Ez a háttere Alaszka mai nevének.

Alaszkában a kalandozók délkelet felé fordultak, és egy folyó partján átkelő helyet kerestek. Végre a szűk völgy után a folyó kiszélesedett, és a lovak könnyen elérték a víz másik oldalát. Visszatekintve a Marika megjegyezte: “Hu! De nagy *lyukon* jöttünk keresztül.” Így lett a folyó és a környék neve

“Yukon”.

Vándorlás közben a lányok halászzattal és vadászattal is foglalkoztak. Egyszer a Marika a vaddisznókat üldözve majdnem életét veszítette. A lova megbotlott és egy kan rájuk rohant. Szerencsére a Marika unokatestvére, Magyar Ida, az utolsó pillanatban lenyilazta a vaddisznót. Azt a területet ahol a (vad) *kan ada* nehézséget a Marikának, ma Kanada néven ismerjük.

(Itt meg kell jegyezni, hogy amikor Könyves Kálmán került a trónra (1095-1116), akkor volt egy nyelvújítás, amiről nem tud a történelem. Az ő uralkodásáig a névelőket a tulajdonnevek előtt rendszeresen használták, mint például “a Marika”, vagy latinosan “a Marica”. Mivel Kálmán írt és olvasott, a nevek elől elhagyatta az “a” és “az” szavakat, így lett Alajosból Lajos. Olyan neveket, mint például Ladár, Ranka, Risztid és Tilla meghagyták a régi formában, és ezek Aladár, Aranka, Arisztid és Atilla néven kerültek be a szótárunkba. Ezt a rövid ismertetőt azért adom, mert ha Marika helyett a Marikát használom, akkor azonnal látjuk Amerika és a Marika között a kapcsolatot. Könyves Kálmán hibája, hogy a történelem nem a Marikának adott elismerést Amerika felfedezéséért. Könyves Kálmánnak a bűne az is, hogy Álmost és az ő tíz éves Béla fiát megvakítottatta, hogy ne legyenek alkalmasak a trónra. Ám Vak Béla mégis király lett, de mivel vak volt, nem ismerhette meg a pannóniai népművészet igazi értékét. El is pusztult nyomtalanul.

A fenti paragrafusból levonhatunk két konzekvenciát: az első az, hogy jobban jártak a magyarok az analfabéta vezetőkkel, mint azokkal, akik magukat bölcsnek véelve, megvakították a tehetséges utánpótlást. A második tanulság az, hogy ha a hazánk kormánya vak vezetők kezében van, akkor rossz útra tér az ország. Ugye ezt jól megfogalmaztam?)

De most ennyi bölcsesség után jó lesz visszatérnem Kanadába a Marika törzséhez, amit sokan nyolcadik törzsként emlegetnek.

Közelgett a tél. A kalandozóknak sietni kellett dél felé, hogy legyen a lovaknak edelük. Egy indián vezető biztatta ugyan őket, hogy kövessék őt keletre, mert ahol ő lakik, ott minden lépésre száz kacska van, nem kell bemenni a tóba. A lányok történésze rovásírással úgy jegyezte fel ezt az információt, hogy keletre *száz kacska van* (Saskatchewan), nem kell *menni tóba* (Manitoba).

Évszázadok elteltével ennek a két kanadai tartománynak a nevét rosszul írták le, mert már Könyves Kálmán nem élt, de még napjainkban is eléggé jól kimondják a magyar neveiket: Szaszakacsavan és Menitoba.

Jól jártak a lányaink, hogy Kanadából elindult az expedíciójuk a melegebb déli terület felé. Deres lett a határ. Egy szerdai nap, a heti nagy mosáskor, a kiterített ingek alatt elszakadt a kötél, és a megfagyott ingek a földre hullva állva maradtak. A Marika azt kérdezte: “Vasing tán a mi blúzunk?” A lányok olyan érdekesnek találták az eseményt, hogy azt a helyet egymás között úgy hívták, hogy “*vasing tán*?” Idővel az utókor már úgy írta, hogy Washington. Washington az

elkövetkező évszázadokban olyan népszerű lett, hogy városokat, híres embereket, és egy elnököt neveztek el a nagymosás fagyos eseményéről.

Már nagyon hideg volt, amikor a hajadonok megérkeztek egy indián faluba. Az öreg törzsfőnök jól beszélt magyarul. A hétvégi iskolában tanulta meg egy sumér misszionáriustól, aki az Atlantiszról került az indiánok közé. A törzsfőnöknek igen megtetszett a Marika. Kérte, hogy legyen a felesége. A Marika elutasította az indiánt mondván, hogy “*öreg ön*”. Napjainkban ezt a vidéket úgy hívják, hogy Oregon. Ékezetek nélkül írják.

Több hetes kalandozás után melegebb vidékre érkeztek a magyar lányok, ahol pihenőre volt szükség, mert megbetegedtek az ivóvíztől. A Marika elrendelte, hogy két hétig csak forralt vizet szabad inni. Négy nap múlva meggyógyult mindenki és azon tanakodtak, hogy ivás előtt a víznek *kell-e fornia*. Kalifornia ez után a sokszor megismételt kérdés után kapta a jelenlegi nevét.

Kaliforniából a hajadonok újból kelet felé haladtak. Egy táborozás alkalmával valami jó nevet akartak adni az ismeretlen területnek, és megkérték a Marikát, hogy adjon tanácsot. Az íródiáklány feljegyzéseiből, amit a szokása szerint egy fába faragott be rovásírással, sajnos a későbbi bevándorlók már csak a következő töredéket találták meg: *Névada a Marika.....* Így lett a Marika (Amerika) egyik állama Nevada. Az ékezetekről itt is elfeledkeztek.

Nevada után az Árpád fejedelem unokatestvére, Ida vette át a hajadonok vezetését. Három napos barangolás után a Marika felkiáltott: “*Ida, hól* Rossz felé megyünk.” Annak a területnek, ahol a lányok Ida vezetése alatt eltévedtek, napjainkban Idaho a neve.

Idaho után a Marika átvette a vezetést. Azt az utat, amelyen áthaladtak, maguk között csak úgy hívták, hogy a Marika *uta*. Ebből alakult ki később Utah. Egyesek szerint bajba *juta* a csapat, ezért Utah nevének kiejtése: Jutah.

Utah után igen nagy csapás várt a magyarokra. Kitört a kolerajárvány a táborban. A magas hegyek között ráadásul még átjárót sem találtak. Csak tízen maradtak életben. Miután a lányok eltemették halottaikat egy cseppkőbarlangban, a bejáratot befalazták, és egy közeli fába belevésték: “Kolera adó hegy.” A későbbi nemzedékek Kolorádó néven ismerték meg a “*kolera adó*” helyet.

A szomorú kis csapat végre talált egy átjárót kelet felé. Egy sas madár vezette őket. Azt a helyet, ahol az *óriás (kan) sas* eltűnt a szemük elől, ma Kansasnak nevezik.

Ismét közeledett a tél. A Marika csapata elhatározta, hogy lemennek délre és kipihenik magukat a hideg hónapokban. (Már abban az időben is lementek délre a magyarok.) Letelepédtek és egy pár épületet is építettek. Az erdő szélén volt a lovak akla és a lányok hona. Az arra kószáló indiánok ezt a települést úgy hívták, hogy a magyar lányok “*akla-hona*”, de a későbbiek, akik már csak törték a nyelvünket, az Oklahoma nevet adták a táborhelynek.

Tavaszi eljöttével megjelent egy sas madár a tábor felett.

Turulmadárnak vélték és mindenüket maguk mögött hagyva lóháton követték a madarat. A hiszékenységüknek nagy volt az ára. Egy nagy víz partján a lovak legelés közben valamitől megijedtek, és a vízbe rohanva, átúsztak a másik oldalra. Az ár olyan sebes volt, hogy a lányok nem tudtak átmenni. Ráadásul még a sas is eltűnt a szemük elől örökre. A rovásírásos feljegyzésből csak három szó maradt meg az utókor számára: „*ár kan sas*”. Ezt a helyet napjainkban Arkansas néven ismerjük.

Napok elmúltával egy tutajt készítve a lányok átjutottak a folyó másik oldalára. Nagy meglepetésükre egy ménest találtak a túloldalon. Mikor megnézték a lovakat, akkor jöttek rá, hogy azok a meghalt lányok lovai voltak, amiket a kolera járvány idején eladtak az indiánoknak.

Nagy volt az öröm, csak egyedül a Marika szomorkodott, mert hiányzott a fekete paripája. Kinézett magának egy szilaj kis csikót, amiből kinevelhetne magának egy jó lovat. Már majdnem megfogta, amikor elvágatott az anyjához. Szentesi Kati, egy zempléni leszármazott, odakiáltott a Marikának: „Látom, hol van. Messze szopi az anyját”. Éppen ott ment el egy indián, aki hallotta, „*messze szop*”, de nem tudta mit jelent. Nem beszélt zempléniesen, és biztosan sokat hiányzott a sumér iskolából. Így lett az állam neve: Mississippi. A tanulság ebből az, hogy aki nem beszél jól a nyelvünket, az gyakran félreérti a magyarokat.

No, de térjünk vissza a kalandos történetünkhöz. A Marika többet gyalogolt, mint lovagolt. Mindenütt a lovát kereste, de sehol sem találta meg.

Egyszer egy sziklára felmászva kifecsként a bal bokáját. Nagyon megdagadt. Attól félt, hogy eltört. Tüzet rakott, és égő áldozatot mutatott be a Hadúrnak, mondván: „Mentsd meg, Hadúr, a lábamat... a lábamat... a lábamat.” Bele is véste egy fába: „*a lábamat*”. A „t” egy kissé halvány lehetett, mert az utódok ma már csak úgy hívják azt a helyet, hogy Alabama.

Alabámából újból észak felé indultak. A nagyobb táborok közül csak kettőről írt feljegyzést Szabolcsi Emőke költőné. „A Marika belépett egy csapdába, Összezúzódt a jobb lába. Fájdalmában mírgesen kiáltott, Ennyi csapdát még ki látott? Csak csapdát ne tenne szít a sok barom, Mert megveszít a fájdalom.” Ida írtnak annyit jegyzett fel a versből, hogy „*tenne szít*”, mert életlen volt a bicskája. A „t” betűt olyan gyengén véste be, hogy az utókor, nem értve nyelvünket, Tennessee néven ismerte meg a helyet.

Egy pár nap múlva összetalálkoztak a csapdát lerakó indiánokkal. A Marika rátámadt a törzsfőnökre mondván: „Kend, aki miatt fáj a lábam!” A törzsfőnök nem értette, mit akar a Marika. A törzsben már nem beszélt senki magyarul. A Marika ismételte a mondatot:

„Kend aki... kend aki...”, de sehogy sem sikerült megértetni az öreggel, mi az a „*kend aki*”. A törzsfőnök fel is íratta egy fára, hogy majd valamikor megtudja, mit jelentenek a szavak. Ez a hely ma Kentucky néven ismert, mert az indián egy kicsit rosszul ejtette ki a Marika mondatát.

Innen a lányok helyzete már egyre nehezebb lett. Nem beszélt senki magyarul. Egyszer éppen útmutatást akartak kérni egy falu szélén, amikor a Marika megszólalt: „Ne menjünk be! indián az.” Magyar Ida megjelölte a helyet: *Indián az*. Idővel a „z” lemaradt a szó végéről és Indiána lett ennek az államnak a neve, mert a franciák mindennek leharapják a végét.

Hosszú barangolás után egy nagy tóhoz érkeztek a magyarok. A parton egy igen régi hajónak a roncsaira találtak. A tó déli részét erről nevezték el *ó hajónak*. Ezt a nevet palócosan óhajóra fordították el az idegenek. Úgy mondják ki, és Ohio-ként van leírva.

A lányoknak igen tetszett a tó. Egyre mélyebbre mentek be. Egy ilyen alkalommal azt kérdezte a Marika a legtávolabb lévő től: Éri-e a lábadd az alját?” A lány nem értette, mert messze volt. Így a kérdést többször meg kellett ismételni: „*Éri-e? Éri-e?*” A tó így kapta a nevét: Erie.

Ohio-ban két magyarral találkoztak. Kőrösi Csoma Sándor ősei küldték őket az ázsiai magyar lányok után. Az egyiknek Gara volt a neve, a másiknak pedig Kleve. Az a hely, ahol találkoztak *Kleve földjeként* vált ismertté. Ebből ered Kleve földje angol fordítása: Cleveland.

Egyszer a Gara a Szentesi Katival elment csónakázni. A nyugati szél elsodorta őket az Erie tó másik végére, ahonnan az utat nem ismerték visszafelé. A barátaik keresésükre indultak a partot követve. Napok elteltével egy elhagyott kunyhóban végre nyomokat találtak. Az üres kulacsok között ott állt Gara feljegyzése: „Itt az italtól elfelejtettük minden bánatunkat. Ez a bor jó *bú faló... bú faló... bú faló*. A nyájas olvasó magyarázat nélkül is tudja már, hogy ennek a helynek a neve: Buffaló.

A Marika lányai árkot, bokrot átkutattak, és mégsem találták meg Garát és Katit. A bú faló helytől, vagyis Buffalótól, a lányok elindultak a parton. Egyszer csak a tóból folyó lett. Amint mennek, látják, hogy a sebesen rohanó vízben Gara és Kati egy tutajon utazik, anélkül, hogy látnák a távoli vízesést. Felkiáltott a Marika: „*Ni, a Gara!* Nem látja a vízesést.” Szegény Gara sohasem gondolta, hogy a vízesést róla fogják elnevezni Niagara vízesésnek. Nem találták meg a testét. Szentesi Katit három nap múlva a túloldalon megtalálták, és magyar tisztességgel eltemették. Ez a hely még most is meg van. Szentesi Kati nevét elangolosították és napjainkban a helyén épült kanadai város St. Catherines néven ismeretes.

Kleve siratta Garát, és a Marika lányai meg a Katit. Egy pár nap múlva a Marika azt javasolta, hogy jó lenne egy halotti tort rendezni a barátaik emlékére. A tornak azonban az lett a vége, hogy a szegény Kleve bánatában annyira berúgott, hogy *tor rontó* lett belőle. A tó partjának ezen részét ma Torontó néven ismerjük.

(Itt meg kell jegyeznem, hogy amikor Dr. Lőrincze Lajos Amerikában járt, akkor én vittem őt el Buffalóból Kleve városába, angolul Clevelandba. Útközben beszélgettünk Torontó etimológiájáról. A gyengébbek kedvéért

megemlítem, hogy az etimológia a nyelvtudománynak az az ága, amely a szavak eredetével, származásával foglalkozik. Dr. Lőrincze Lajos a "Torontó" szót azzal magyarázta, hogy az Ontário tó északi oldalán volt egy torony, vagyis *torony tó*, és ebből származik Torontó. Tudom, hogy Dr. Lőrincze a nyelvápolás terén nagy tehetség, de jelen tanulmányomból nem engedek. Úgy érzem, hogy az én etimológiai adatom éppen olyan precíz, mint az övé. Döntse el a Tudományos Akadémia szumerológus szakbizottsága. Én nem akarok egy nyelvápolót megcáfolni. Most jut eszembe, hogy nagy kár, hogy Dr. Lőrincze nem Amerikában, vagy Kanadában él, mert itt nemcsak a nyelv ápolására lenne szükség, hanem egyenesen hordágyakra, kórházakra és vérátömlesztésre, mert felénk napról napra gyilkolják a magyar nyelvet.

Találkoztam itt olyan ékesen szóló magyarokkal is, akik szerint Ádám és Éva is magyar volt. Erre bizonyítékként azt hozták fel, hogy Ádám az *adám* szóból származik, vagyis adám az almát, és Éva évé. Mikor aztán meghallottam, hogy Krisztus is magyar volt, és anyanyelvünkön fohászkodott Istenhez a kereszten a Máté 27:46-ban és a Márk 15:34-ben, mondván "Eli" vagy "Eloi Istenem", akkor elhatároztam, válaszként tanulmányt írok Árpád fejedelem hűgáról, a Marikáról, akinek a követői évszázadokkal Kolumbusz előtt felfedezték Amerikát. Ezt a felfedezést azonban bizonyos nemzetiségek vezetői elfojtották, nehogy a magyar nép előre haladjon. Félnék tőlünk, mert a mi népünk egységes, művelt és erős, és ha az egész világot meghódítanánk, akkor másoknak nem maradna semmi. Ez az oka, hogy én általam összegyűjtött történelmi adatokat nem fogják az iskolákban tanítani. A szomszédos népek nacionalista fegyvercsörtetőitől rettegnek a tanáraink, és merem állítani, hogy nem lesz egy sem, aki a történelmet megváltoztató adataimat megosztaná a tanítványaival. Nem hiszem, hogy rajtam kívül akadna még egy egyén, aki hirdetni merné azokat az adatokat, amiket leírtam.)

Egy kissé elkalandoztam, mint az őseim, de most visszatérek a magyar felfedezők történetéhez.

Kilenc lány maradt csak életben. A nyolcadik törzs majdnem elpusztult. A lányok elhatározták, hogy az ismét közelgő tél elől jobb lesz újból dél felé indulni. Átkeltek a tó vizén, és ahol megálltak, találkoztak egy igen kedves indián főnökkel, aki az őseitől sokat hallott a magyarokról. Mindig az volt a vágya, hogy magyar felesége legyen. Megkérte egy Rács Eszter nevű lánynak a kezét, aki ott is maradt és családot alapított. Ma már nagy város *Rács Eszter*. Helyesen kimondják a nevét, de sajnos rosszul írják le az angolok. Rochester lett belőle.

Egyre jobban megviselte a vándorlás a magyarokat. Alig telt el egy pár nap, amikor egy *Út Ica* nevű lány maradt vissza és letelepedett. Ebből a településből is nagy város lett, azzal a különbséggel, hogy ennek a nevét írják jól le, Utica, de a kiejtését csavarják ki az idegenek. Angolosan "jutika" a neve. Ha nem néztem volna a dolgok mélyére, akkor azt hinném, valamelyik Jucika van a háttérben, de ők még

Kolorádóban meghaltak mindketten, így határozottan állíthatom, hogy Utica *Út Ica* nevét örökölte.

Már csak heten voltak a lányok, amikor egy másik indián településhez értek. Megkérdezték, hogy mi a hely neve. A válasz az volt, hogy a *neve York*. Azóta Neve York, vagyis New York nagy várossá fejlődött ki.

A hét magyar lány megfáradva végre elérkezett a keleti tengerpartra. Ivóvizet kerestek, de nem találtak. Egy indián mutatott nekik egy kutat, amelyikben olyan magasan állt a víz, hogy a könyökével elérte. Magyarjaink ezt könyöki kút néven ismerték hosszú ideig. Sajnos az indiánok sohasem tanulták meg, hogy kell leírni. Így lett belőle Connecticut. (Bizony a magyar nyelv nem gyerekjáték.)

Könyöki kúttól, (Connecticuttól) északra hegyes, dombos tájat találtak a Marika társai. Már tél volt, amikor kalandozásaik során erre a vidékre eljutottak. Egy este fakéregből szánkót csináltak, és mint gyermekek csúszkáltak a dombokon. Egyszer csak Ida odakiáltott az unokatestvérének: "Gyere ide, Marika! Itt messze csúszhatsz." Ennek a helynek a neve még ma is "*messze csúszhatsz*", de sajnos az amerikaiak annyira kitekerik a szavainkat, hogy csak tudományos kutatások folyamán találtam meg, mi is az ősi jelentése a Massachusetts szónak.

Messze csúszhatsz vidékéről nagyon vágytak már a lányok az óhazába. Honvágyukat különösen növelte az a történet, amit még az ó hajó környékén Kleve elmondott nekik arról, hogy Árpád már letelepedett és hazát alkotott. A Marica, mert most már "c" betűvel írta a nevét, végre elhatározta, hogy ideje lesz hajót keresni és felkutatni a testvéreket. Éppen jókor érkezett az óceánhoz. Ott volt egy hajó. Egy Leif Erikson nevű izlandi hajóssal találkoztak, aki nem beszélt magyarul. Megkérdezték tőle: "Merre mén?" Miután az kelet felé mutatott, a lányok megkérték, hogy vigye magával mind a hetet. Nem értette őket, de gondolta, hogy mit jelent a merre *mén*? A lányok a hajóba ültek, és a tőlük északra elterülő földrész a kérdésük alapján a "mén" nevet kapta. Elégé helytelenül ma Maine néven van leírva, de a nevét helyesen kiejtik: Mén.

Itt majdnem véget ér a magyarok kalandozása, de az történet, hogy Erikson egy viharba került és több hetes hánódás után ért csak partot Európa északi részénél. A Marica a lányokkal kiszállt, és a legnagyobb meglepetésükre egy hatalmas magyar településre akadtak. A fiatal legények marasztalták őket. Nem is kellett sok biztatás nekik. Letelepedtek. Ahová eljutottak a világkörüli útjukon az nem más, mint a mai Finnország. A Marica asszony korában elment egyszer Árpádot meglátogatni, de mivel a bátyja már nagyot hallott, nem mondta el neki, hogy Amerika róla lett elnevezve.

Én is csak a tudományos kutatásomnak köszönhetem, hogy a fent leírt titkok nyitját megtaláltam. Kötelességemnek tartottam, hogy ezt a történelmet átforgató felfedezést magyarjainkkal tudassam, hogy megismerjék Amerika felfedezésének igaz és tárgyilagos történetét.

TATÁR ETELKA

BOKOR BALÁZS: RÓMAI TÁL NEW-YORKBAN¹

AVAGY EGY DIPLOMATA TÖRTÉNETEI

Bevezetőként hadd idézzem a Kiadó előszavát, amely egyben minősítése is a könyvnek: "... alig múlik el olyan nap, hogy ne érkezne a számítógépemre vagy postai küldeményként néhány kézirat. Hivatalos válaszleveleink többségének sajnos ez a lényege: nem közölhető ..."

Néhány hónappal ezelőtt egy Los Angeles-i email címről érkezett levél. A kéziratnak csupán egyetlen baja volt: nem tudtam letenni... Nem tudom a titkát, de nem is ez a lényeg. Ám az bizonyos: Bokor Balázs öexcellenciája nagykövetünk között a legjobb író, és íróink között a legjobb nagykövet. "/7. old./

Bokor Balázs irodalmunkban azt a nemes hagyományt folytatja, amelyet erdélyi emlékiróink és a puritánok indítottak el.

Az előszó már az író vallomása, amely a keletkezés körülményeire utal - egy kellemetlen, nem várt baleset - és felfedi a cím metaforáját is, amely lényegében a műfajra utal. *"protokollfőnökként az aktuális miniszterelnök amerikai hivatalos látogatásán baleset ért, háromszoros combnyaktörést szenvedtem... nem hiányzott a baleset, bár az is igaz, hogy nélküle valószínűleg nem született volna meg ilyen formában és most ez a könyvecske... feltőlultak bennem az élmények, felsorakoztak gondolataim, a 27 év eseményei... A tíz nap mindegyikén volt valami olyan apró szikra, amelyik felgyújtotta egy - egy emlékkép lámpáit... Úgy gondoltam, hogy ezeket összefoglalom. Az egyes csoportok nem időrendben követik egymást... Ez egy romertopf, azaz római tál. Minden számomra finomabb falatot beledobáltam... a sok különböző falat érdekes íz - kavalkádot ajánl."/10. old./*

"A római táblai sztorik színes hangulatjelentések. Velem történtek meg, nem minősítenek, nem vonnak le tanulságokat..."/11. old./

Az író történetei nem választhatóak el hivatásától, tapasztalataitól és a politikától. Ezért aztán nem egyszer a mindennapi újsághírként olvasott események színét és fonákját is láttatja, olyan kulisszatitkokat fed fel, amelyek egyszerű úsgolvasó nem is gondol, és amelyek meglepetésszerűen hatnak.

A kötet egyfajta nagy utazás, kalandozás, hiszen nemcsak térben és időben mozog, hanem az európai és keleti kultúrák világában is; karrierje állomásai között visszavisszatér a kórházhoz, ifjú és gyermek éveikhez.

Egy kirándulás alkalmával így összegez: *"Behúnyt szemmel megállva, megelevenedik a történelem és egymásra épülve több civilizáció lüktetése jelentkezik... nem tudom, hogy hányszor jártam ott, de a mai napig a szemem előtt vonulnak az emlékek... mint a későbbiekben a jordániai Petra, a libanoni Byblos, a szíriai Palmira vagy éppen a piramisok*

és Bethlehem..."/55. old./

A kelet mellett elkalandozik saját közelmúltunkban is, 56 kapcsán jegyzi meg: *"... az igazság nem igényel diszkrétciót, avagy nem a szabad száj veszélyes, hanem a csukott szem és a csukott fül..."/67. old./*

Diákéveire emlékezve elmélkedik az ELSŐ fontosságán: mint *"az első vágyak - intellektuális vágyakra gondolok -, első szerelem, első munkahely... a diákévek meghatározó emlékeket jelentenek az ember életében."/75. old./*

A japán kultúra és nyelv szerelmeseként indul el kelet felé, és így találkozik első csalódásaival is.

A téma sokszínűségét csak címszavakban érzékeltetem, a teljesség igénye nélkül: a kórház és az amerikai betegbiztosítás, a jemeni magyar kórház, az ENSZ székház idejemúlt magyar ajándéka, a magyar izraeli diplomáciai kapcsolatok alakulása, kelet történeti múltja, a moszkvai diplomataképző múltja és jelene, Moszkva kulturális élete és a fekete piac, Szaharov és a béke Nobel-díj, Alma Ata és Kányádi Sándor, Pacepa, román szekus tábornok menekülése a "Kárpátok gényuszának" szorításából, Isztambul, Ciprus, hír és rémhír, a magyar orientalisták világhírneve, Kertész Imre és az arabok, a máltai lovagrend jelene és múltja, festészet, kultúra, japán írás és virágkultúra, gyógynövények, és így tovább.

Ahogy a bevezetőben a kiadó szavait idéztem, a könyv talán egyik vagy egyetlen hibája, hogy az olvasó nem szívesen teszi le, egyszusszra szeretné elolvasni. Pedig a hatalmas adathalmaz arra kötelez, hogy néha visszalapozzunk vagy utánanézzünk nem ismert vagy elfeledett tényeknek. Ezért talán nem ártanának a lábjegyzetek egy kis magyarázattal.

Tökéletes magyarsággal, ízes mondatokban fogalmaz, meglátásaiból nem hiányzik a humor, a mikszáthi anekdotázás sem.

A diplomata mögött mindig ott van az ember, aki büszke családjára, gyermekeire.

A fejezetekben diplomáciai fogalmakat magyaráz meg, tisztázza a konzulátus fogalmát, ír a konzul szerepéről, a megbízó levél jelentéséről. *"Valamennyi magyar állampolgár alkotmányban rögzített joga a konzuli érdekvédelem... Kicsit viccesen szólva: a születéstől a halálig minden lehetséges esemény igényelhet konzuli közreműködést."/31. old./*

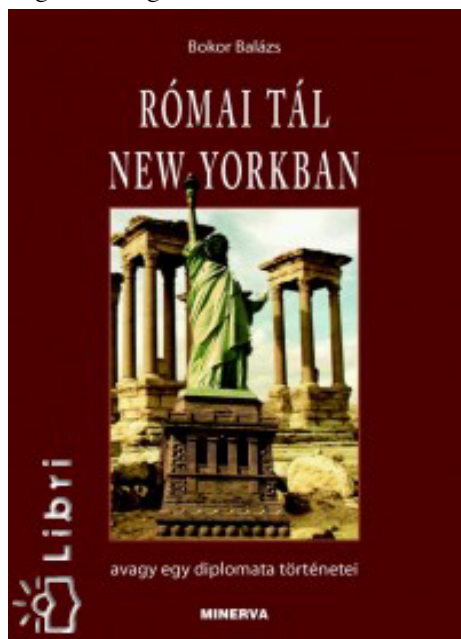
"A konzulnak alfának és omegának kell lennie... nem csupán jogi, hanem egyfajta pszichológiai tanácsadásra is vállalkoznia kell."/34. old./

Közel Keletről lévén szó, nem marad el az iszlám és az alkohol, az iszlám és a nemek viszonyának taglalása sem, hiszen a közeli országokban annak idején rengeteg magyar vendégmunkás dolgozott, orvosok, ápolónők vállaltak munkát. Érdekes leírás a mákról és a magyar bejgliről, amely *persona non grata* lett az iszlám országaiban. Megmlíti a magyar leleményességet, amely a semmiből is

¹Minerva Kiadó, 2008

teremt, pl. ketchupból pálinkát. A borkészítés már szóra sem érdemes, hiszen a mesés kelet tenyerén kínálja az alapanyagot, a finomabbnál finomabb gyümölcsöket. De a vidám pillanatok mellett tragédiáktól sem mentes a karrier, mert szó van esetenkénti evakuálásról és holttestek azonosításáról is. Az első iraki háború idején kellett megszervezni a magyar állampolgárok kimenekítését, amelynek sikerét főleg a személyes jó kapcsolatok, a keleten is értékelt barátság szavatolta. Megtudjuk, hogy milyen jól kell ismerni a helyi szokásokat, és milyen nagy kincs a higgadt megfontoltság.

Bokor Balázs 27 éve dolgozik mint diplomata a magyar Külügyminisztériumban. 1981-ben kezdődött pályafutása során főként a Közel-Keleten teljesített diplomáciai szolgálatot. Arabul, angolul, oroszul, franciául beszél, a kultúra szerelmese.

2005 - től a Külügyminisztérium protokollfőnöke, két éve Los Angeles-i magyar főkonzul, de szerzőként az első kötetnél tart. Igaz, a könyvben többször utal egy készülendő életrajzi munkára. Vegyük ígéretnek, és reméljük, azt is mihamarabb olvashatjuk.

HIRDESSZEN LAPUNKBAN!
A HIRDETÉS MAGÁBAN FOGLALJA AZ
ÉVI ELŐFIZETÉST IS.
MŰVELTSÉGE GAZDAGODIK,
FELFRISSÜL, HA A MAGYAR
DIASZPÓRA EGYETLEN KÉTNYELVŰ
KULTURÁLIS LAPJÁT OLVASSA

KALEJDOSCOPE PUBLISHING

AZ ÖN ÉLETE IS TÖRTÉNELEM!

MESÉLJE EL UNOKÁINAK IS!

KÖNYVÉT MI KIADJUK MAGYARUL, ANGOLUL

VAGY KÉT NYELVEN

KÉZIRATÁNAK FORDÍTÁSÁT VÁLLALJUK

E-mail: rosacae@hotmail.com

www.kalejdoskop.com

Tel.: 416 491 4631

FÜGGETLEN MAGYAR RÁDIÓ

FŐSZERKESZTŐ:

BEDE FAZEKAS ZSOLT

MINDEN SZOMBATON DÉLUTÁN 5-TŐL 7-IG

AZ AM 530-AS KÖZÉPHULLÁMON

<http://www.magyarradio.ca>

311 Sheppard Ave. E., Toronto, ON M2N 3B3

416.224.5800

Toll Free: 1.866.853.9304 * Fax.: 416.224.5459

1262 Hurontario St., Mississauga, ON L5G 3H3

905.271.1271

Toll Free: 1.800.390.5292 * Fax.: 905.271.7255

ÉNEKELJEN VELÜNK!
A MAGYAR KULTÚRKÖZPONT
BARSI ERNŐ NÉPDALKÖRE VÁRJA
JELENTKEZÉSÉT MINDEN VASÁRNAP DÉLUTÁN
TEL.: 416 386 0989

the coffee mill

MAGYAR ÉS EURÓPAI ÉTELEK
A LEGFINOMABB BÉCSI SZELET,
GULYÁSLEVES

BORJÚPAPRIKÁS GALUSKÁVAL
NAGY SALÁTA- ÉS SZENDVICSVÁLASZTÉK
LIKŐRENGEDÉLYEL RENDELKEZÜNK
46. ÉVE ÁLLUNK VENDÉGEINK
RENDELKEZÉSÉRE!

MINDEN NAP NYITVA
D. E. 10-TŐL ESTE 11-IG
PÉNTEKEN ÉS SZOMBATON ESTE 12-IG
99 YORKVILLE AVE., TORONTO, ONTARIO
416-920-2108
ÉLŐZENE PÉNTEK, SZOMBAT
ÉS VASÁRNAP ESTE

AMERIKAI MAGYAR ÚJSÁGOT!
P. O. Box 7416 Baltimor,
MD 21227-0416, USA

A TORONTÓI MAGYAR KULTÚRKÖZPONT
VÁRJA A MAGYAR HONFITÁRSÁKAT!
HOZZA EL BARÁTAIT IS!

THERE IS ALWAYS SOMETHING
HAPPENING AT THE HUNGARIAN
COMMUNITY CENTRE
COME IN!

840 St. Clair Ave. West, Toronto
Tel.: 416 654 4926
www.hccc.org

"A PÉNZ NEM MINDEN, DE JÓ HA VAN"

Tapasztalatom szerint, a gazdaságilag
független emberek kevesebbet aggódnak
a piac és az élet ingadozásai miatt.
Átfogó pénzügyi tanácsadással segítük
Önnek lelki nyugalma és vagyoni
biztonsága megvalósításában.

Gábor László Vaski, CFP, B.Mus.

Senior Financial Consultant

390 Brant Street Suite 600,

Burlington, ON L7R 4J4

SOLUTIONS BUILT AROUND YOU™

Investors Group Financial Services Inc.

Tel: 905-333-3335, or 1-888-467-8844 (toll free)

Fax: 905-333-3559

e-mail: gabor.vaski@investorsgroup.com

www.investorsgroup.com

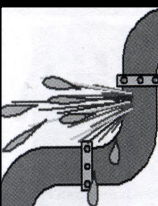
- BEFEKTETÉSI TANÁCSADÁS
- NYUGDÍJBÉFEKTETÉS
- ADÓTANÁCSADÁS
- JELZÁLOGKÖLCSÖN
- BIZTOSÍTÁS*
- KÉSZPÉNZ KEZELÉS
- HAGYATÉK,
- VÉGRENDELET TANÁCSOK
- BRÓKER SZOLGÁLTATÁSOK

TM Trademarks owned by Investors Group Inc. and licensed to affiliated corporations

* Insurance products and services distributed through I.G. Insurance Services Inc.

Insurance License sponsored by The Great-West Assurance Company

** Brokerage services offered through Investors Group Securities Inc.

PLUMBING

SOKÉVES GYAKORLATTAL
ÚJ MUNKÁT ÉS
RENOVÁLÁST VÁLLALUNK.
BIZALMAT JÓ ÉS OLCSÓ
MUNKÁNKAL VISZONOZZUK.

Punyi István

519-942-0184 cell: 416-818-7982

IDA LEO'S UNIQUE BOOKMARKS
DIFFERENT DESIGN, LAMINATED, ADMIRER BY MANY!
CHRISTMAS DESIGN AVAILABLE
3 FOR \$10.00 OR 1 FOR \$4.00
SEND CHECK OR MONEY ORDER TO IDA LEO
401-1950 DURNIN ROAD, KELOWNA, BC.
V1X 7W6; TEL.: 250 762 3460

CORVINA

Printing & Design Inc.

Amiben bizalommal számíthat ránk:

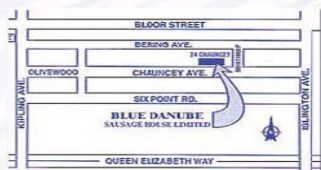
- Asztali- és falinaptárak, szórólapok;
- Meghívók esküvőkre, keresztelőkre stb;
- Kis példányszámú könyvek nyomtatása;
- Számla- és csekkfüzetek, bélyegzők;
- Egyedi névjegykártyák, pólók;
- Levélpapír, boríték;

1270 Finch Ave. West Unit 18.
North York, Ontario M3J 3J7
Tel: 416-658-3434, Fax: 416-658-6613
www.corvina.ca, info@corvina.ca

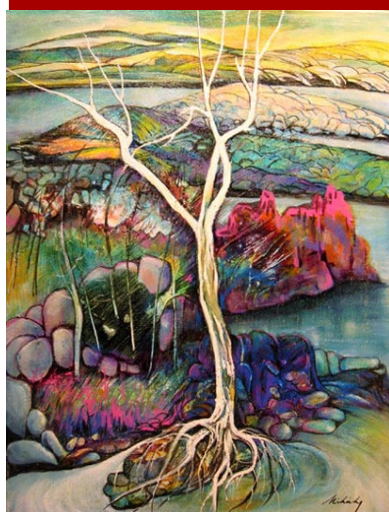
BLUE DANUBE SAUSAGE HOUSE LIMITED

Igazi magyaros jóízű friss hentesárak
Finom házi sütemények
Magyar áruk bőséges választéka
Szeretettel várja Önöket a Balega család

24 Chauncey Ave.,
Etobicoke, ON M8Z 2Z4
Tel: (416) 234-9911
Fax: (416) 234-9122
bluedanubesausagehouse.com

Magda Mihály
Artist

22 Martin Crescent,
Toronto, ON, M4S 2V4
Tel.: 416-484-8773
Fax: 416-484-8748

E-mail:

Magda@Mihaly.com
www.MagdaMihaly.com

SZENT GYÖRGY

BARANTA KLUB

<http://szentgyorgybaranta.extra.hu>

Farview Mall

tel: 416.491.1115

fax: 416.491.1146

1800 Sheppard Ave. E.
Toronto ON M2J 5A7

Square One Mall

tel: 905.896.4030

fax: 905.895.4031

100 City Centre Dr.
Mississauga ON L5B 2C9

Hillcrest Mall

tel: 905.883.1144

fax: 905.883.1148

9350 Yonge St.
Richmond Hill ON L4C 5G2

Magyar szívrrel, kanadai fogorvosi tudással...

DR. DENCS KATALIN FOGORVOS
DENTAL SURGEON, TORONTO

TEL: 416-222-7979

➡ Fehér porcelán koronák, hidak, fogfehérítés

➡ Fogszabályozás felnőtteknek, gyerekeknek

➡ Tömések, gyökérkezelések, szájszészet

➡ Kanadai megelőző rendszeres fogtisztítások

➡ Visszatérő fejfájások, nyaki fájdalmak és alvási zavarok kezelése, amelyek fogászati eredetűek

- 280. Sheppard Ave. East #213
- Yonge St. és a Bayview Ave. között félúton
- Ingyenes felszíni és földalatti parkolóhelyek

